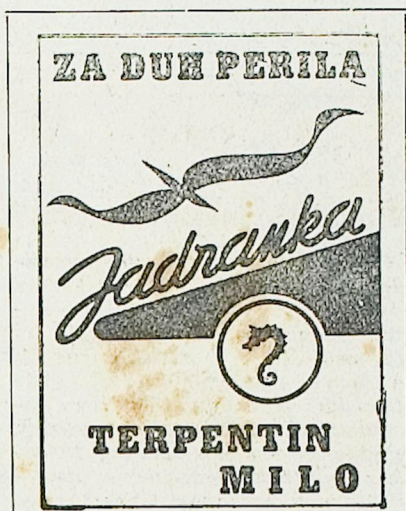

Izhaja vsak petek. Ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik Rastko Brađak. Izdaja in tiska časopisno-založniško podjetje »Slovenski Jadran«, Direktor in glavni urednik Stane Skrabar. Za tisk odgovarja Franc Zdešar. Uredništvo in uprava v Kopru, Santorijeva 26, telef. 170. Posamezni izvod 10 din. Priloge »Uradni vestnik okraja Koper« prejema naročniki brezplačno. Celoletna naročnina 500 din, za inozemstvo pa 1000 din ali 3,5 dolarja Bančni rač. 65-KB-1-Z-181.

RAZEN NAKOPIČENIH ZALOG IZDELKOV, VOBČE VZETO

uspešno gospodarjenje v Sežani

Prejšnji teden je bila v Sežani seja občinskega ljudskega odbora. Med drugim so razpravljali tudi o osemmesečni realizaciji družbenega plana in o proračunu. Vrednost proizvodnje je bila v prvem polletju dosežena za 51,2 %, plan dobička pa samo za 25,11 %.

Vzrokov, da ni bil plan dobička

Za poglobljeno kulturno prosvetno dejavnost

Povsem naravno je, da je po navodilih republiškega sveta Svobod in kulturno-prosvetnih društev tudi naš okrajni Svet pozval svoja društva, naj bi le-ta opravila svoje letne občne zbornice med 5. septembrom in 15. oktobrom. To je naravno in potrebno zato, ker je to skrajni rok, če želimo, da si naša kulturno-prosvetna društva pravočasno izvolijo nova delovna vodstva, hkrati pa si na teh občnih zborih postavijo program dela za bližnjo jesensko-zimsko sezono.

Zaradi odlaganja teh dveh osnovnih organizacijskih ukrepov je namreč v nekaterih naših društvih obveljalo mrtvilo. Da se to ne bi ponovilo, je nedavno Socialistična zveza našega okraja sprožila aktivno iniciativo v tem smislu, da si je postavila za eno svojih letošnjih najvažnejših nalog razgibati kulturno-prosvetno dejavnost v našem okraju. OO SZDL je v zadnjih dneh po vseh občinskih našega okraja sklical seje občinskih odborov SZDL, na katerih so postavili v ospredje izčrpano obravnavo v kulturno-prosvetnih društvih vsakega posameznega občinskega območja in o potrebnih ukrepih za poživitev obstoječih ter za ustanovitev novih društev povsod tam, kjer so za to količkaj ugodni pogoji. Med najvažnejše sklepe teh sestankov štejemo:

Za nobeno ceno ne odlagati občnih zborov prosvetnih društev na poznejši čas! S tem bi si namreč samo skrajševali dobo, v kateri je treba že prijeti z izvajanjem programa, po drugi strani pa je za poznejši čas planirano precej političnih, gospodarskih in drugih prireditvev, predavanj, seminarjev itd., tako da bi v primeru odlaganja nujno prišlo do težav glede prostih terminov.

Glede skrbne izbire dobrega vodstvenega kadra v naših kulturno-prosvetnih društvih so ti sestanki izvenili tako, da je treba pridobiti delovalne, kulturno razgledane in napredne tovariše za vodstva naših kulturno-prosvetnih društev, pri čemer je treba seveda paziti, da se v ta vodstva ne bi vrnili politični nasprotniki našega napredka.

Enako odločilno za uspeh vsakega naših društev pa bo, če in kako skrbno si bodo pripravila svoj delovni program, ki bo izvedljiv in okoliščinam posameznih krajev čim bolj ustrezen.

Nedvomno pa bodo naporji za potrebno poživitev te večje družbene dejavnosti v našem okraju rodili zadovoljive uspehe samo v primeru, če se bo letošnje akcije za poglobitev in razširitev kulturno-prosvetne-dejavnosti v našem okraju na ta ali drugi način udeležil sleherni zaveden član SZDL.

RAZMIŠLJATI, KAKO IN KJE VNOVČITI ZALOGE BLAGA — POTREBNO JE DOSLEDNEJŠE ZBIRANJE SREDSTEV — NAJNIŽJA ODKUPNA CENA MLEKU V SLOVENIJI SLABO VPLIVA NA ŽIVINOREJE

došežen z večjim odstotkom, je več, največ krivde pa je treba pripisati letošnji ostri zimi. Tako je podjetje »Marmorindus« doseglo od predvidenih 2.623.000 dinarjev le 367.000 ali 14 %. Zaradi hude zime je delo počivalo nekaj tednov, več ali manj pa so temu izpadu vzrok tudi notranja vprašanja podjetja (sprememba direktorja, nesporazumi). Še slabše se je odrezala Tovarna pletenin. Od predvidenih 3.705.000 dinarjev je dosegla samo 239.000 ali 6,4 %. Glavni razlog temu je treba iskati v pomanjkanju električnega toka in večji količini izdelkov, ki še ležijo v skladišču. Te izdelke pa bodo mogli plasirati na trg šele v jeseni. Podjetje »Mlekarna«, ki mora plačevati visoke anuitete za odplačilo posojila, ima prav tako na zalogi še veliko kazeina, po katerem ni povpraševanja.

Tudi gradbeništvo je letošnja zima občutno prizadejala. Delo je počivalo, izplačevali pa so po svoji krivdi prejemke večjemu številu delavcev, ker jih pač niso pravočasno odjavili.

Svoje obveznosti do skupnosti je izpolnilo in preseglalo samo podjetje »Avto-prevoz«, ki je prispevalo svoj delež v višini 55 % plana, medtem ko je izmed podjetij za zunanjo trgovino prispeval »Jadran« svoj delež v višini 45,5 %. Gostinstvo je od predvidenih 541.000 dinarjev prispevalo le 73.000 din ali 14,3 %.

Proračun je bil ostvarjen takole:

a) dohodki do 31. VIII. — 52 %
b) izdatki do 31. VIII. — 47 %

Dohodki prihajajo nezadovoljivo od gospodarskih organizacij, zlasti pa še od občinskega prometnega davka na maloprodajni promet v trgovini. Zaradi maloobmejnih ugodnosti za razne manjše nabavke je upadel promet v maloprodajni trgovini tako, da ne bodo dosegli plana niti 50 %. Tudi pri vinu in žganju ne bodo dosegli predvidenih dohodkov. Velik del lanskoletnega pridelka namreč ne gre v promet. Vsekakor pa se bo ta položaj že v kratkem vidno izboljšal, ker je to običajen vsakoletni pojav.

Dohodki pritekajo zadovoljivo od prebivalstva in tudi kmetijstvo

prispeva svoj delež po planu. Nekolikanj slabše je z dohodki od obrtnišva in svobodnih poklicev. Vzrok: odmera je bila opravljena razmeroma pozno, v juniju in juliju.

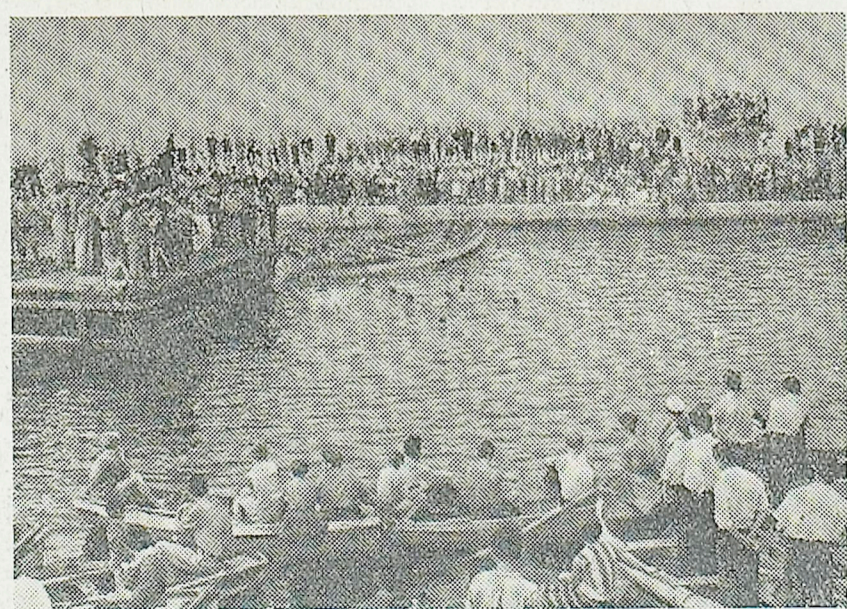
Vzporedno z dotokom dohodkov gre tudi plan izdatkov. Zaradi slabega dotoka sredstev, plan izdatkov ni bil ostvarjen in kaže, da bodo morali že v tem ali pa v prihodnjem mesecu najeti posojilo. Zagotovili so si kratkoročno posojilo v višini 4 milijonov dinarjev, zaprosili so pa tudi za brezobrestno posojilo v višini 5 milijonov dinarjev.

V razpravi so glede podjetja (Nadaljevanje na 8. str.)

Srečno plovbo »GORICA«!

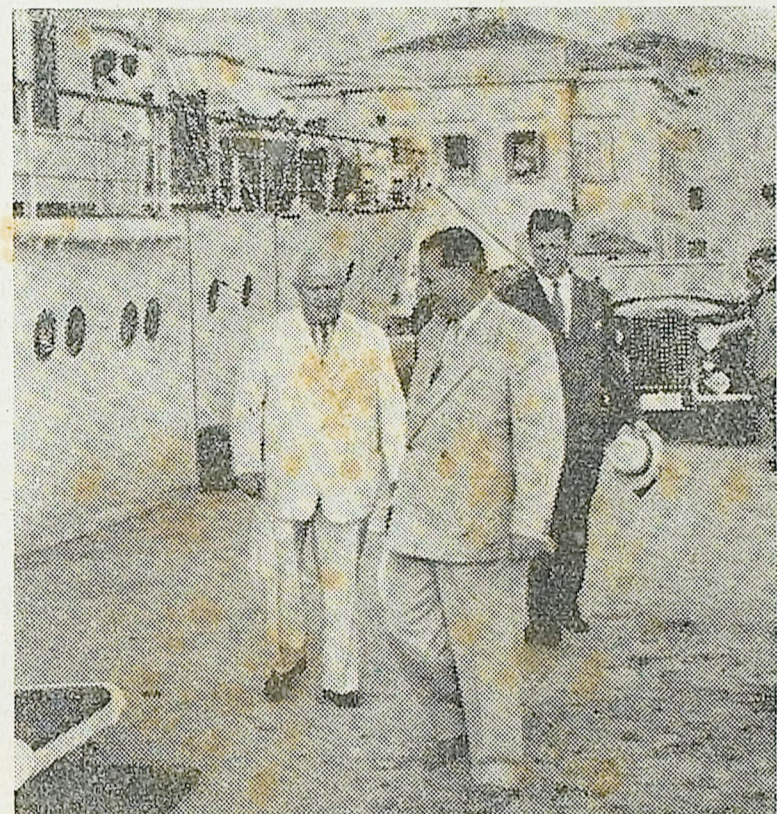
V petek 20. t. m. je bila v hamburškem pristanišču intima jugoslovanska svečanost. Ob prisotnosti predstavnikov našega poslaništva v Bonnu, našega konzulata v Hamburgu, nekaterih vodilnih uslužbenecv Splošne plovbe, predstavnikov OLO Koper in piranske občine (kjer ima SPK svoj sedež) so mornarji in oficirji naše na novo nabavljene ladje proslavili pomemben dogodek: na dosedanji ladji PAZ, ki jo je Splošna plovba Piran po nakupu preimenovala v »GORICO«, so tega dne namesto panamske zastave (pod katero je dosedaj plula ta ladja) slovesno dvignili jugoslovansko. S svečanosti so pomorščaki »Gorice« poslali pozdravne brzojavke tovarišu Titu, Mihi Marinku in Borisu Kraigherju, posebej pa še brzojavko Okrajnemu komiteju ZKS v Kopru s sledečo vsebino: »Komunisti, posadka in uprava SPK obljublajo, da bodo z vsemi silami še naprej delovali za razvoj jugoslovanske mornarice in za izgradnjo socialističnega družbenega reda v Jugoslaviji.«

»Gorica« je pod poveljstvom kapitana Majerja takoj nato odplula v Antwerpen v Belgiji, kjer je natorila tovor za neko severno-kitaško pristanišče, kamor bo predvidoma prispela konec novembra.

Prizor s tradicionalne vsakoletne prireditve gojencev Pomorske šole v Piranu — »Krst novih pomorščakov«

Hruščev in Tito v Kopru

Ob odhodu iz Kopra spremlja predsednik Tito prvega sekretarja KP ZSSR na jahti »Jadranka«

Koper je v ponedeljek 24. t. m. popoldne doživel prijetno presenečenje. Ljudje so raz svojih oken opazili na obzorju morja iz smeri Pirana, kako se približujejo tri ladje, druga poleg druge, tako da je bila večja v sredini. Ugibanja so brž rodila pravilen odgovor: Hruščev in Tito prihajata!

Nekaj po 14. uri, ko se je v pristanišču spontano zbralo nekaj nad tisoč ljudi, se je od spremstva dveh patrolnih ladij naše vojne mornarice oddvojila motorna jahta »Jadranka«, ki se je zasidrala v potniškem delu pristanišča. Da bi sprejeli visoka gosta, so se na pomolu zbrali podpredsednik Izvršnega sveta LRS Viktor Avbelj, člana Izvršnega sveta LRS Niko Silih in Tone Bole, državni sekretar za notranje zadeve Mitja Ribičič, sekretar kopskega OK ZKS Albert Jakopič-Kajtimir in predsednik OLO Koper Albin Duja. Slednji je v imenu kopskega okraja visoka gosta pozdravil, nakar sta ga povabila v svoj avto, da bi jih spremljal na Socerb, kamor so bili namenjeni.

Tovariša Tita in Hruščeva, sovjetskega veleposlanika v Jugoslaviji Firjubina in ostale goste so množice navdušeno pozdravljale že v samem pristanišču in pozneje na vseh ulicah Kopra. Ko so prišli na Trg revolucije, je predsednik Tito Hruščevu kar sam tolmačil znamenitosti tamkajšnjih zgodovinskih stavb. Pot je goste vodila naprej skozi stari del mesta mimo Bonifike na glavno cesto. Predsednik okraja je gostoma tolmačil vse, kar je bilo pomembnejšega ob njihovi poti. Ko so se peljali mimo novih gradenj na desni strani ceste zunaj mesta, je predsednik Duja pokazal na gradnjo in dejal: »Tu gradimo tovarno Tomos...«, a Tito, ki je ta pojasnila prevajal Hruščevu, je smehljaje se dejal: »Da, Tomos, Tomos...« in sam naprej razložil Hruščevu pomen te bodoče velike tovarne motornih koles. Za visoka gosta so bila prav tako zanimiva nadaljnja pojasnila predsednika okraja o podjetju »Vino-Koper«, o veliki hladilnici, o bolnici v Valdoltri, o pomenu in perspektivah hotela »Turist«, tovarne »Lama« itd.

S posebnim zanimanjem si je Hruščev kmalu nato ogledoval državno posestvo v Črnem kalu. Predsednika Duja je povprašal za donosnost vinske trte v Slovenskem Primorju, posebej pa še za donosnost na tem državnem posestvu. Izrazil je svoje priznanje, ko je dobil odgovor, da je to posestvo šele v razvoju, da pa bo v dveh letih dosežena precej visoka donosnost — 100 q na en ha.

Ko so se peljali nad Gabrovice, je v razlagi prvemu sekretarju KP SZ Hruščevu predsednik Tito pričel pripovedovati zgodovino te zadruga, ki so jo domačini osnovali leta 1944 na ruševinah okupatorjevega razdejanja.

Visoki gostje, ko so prispeli na Socerb, so imeli na srečo lep razgled. Z zunanjih grajskih hodnikov so si ogledali tržaško panoramo, se zanimali za posamezne kraje, ki so jih v soncu občudovali pod seboj, nato pa so se odzvali povabilu domačinov ter odšli v notranji prostor gradu, kjer so jim pripravili intimno zakusko.

Ob pogrnjeni mizi in v domačnostnem vzdušju je povzel besedo sekretar kopskega OK ZKS tovariš Albert Jakopič-Kajtimir, ki je predvsem toplo pozdravil prvega sekretarja KP SZ in člana Prezidija Vrhovnega sovjeta Nikito Hruščeva ter predsednika republike tovariša Tita, enako pa tudi ostale odlične goste, ki so bili v spremstvu. Tovariš Kajtmir je izrazil posebno zadovoljstvo in veselje prebivalstva zaradi tega, ker so visoki gostje obiskali tudi tukajšnje kraje, ki so bili priključeni domovini šele po narodno-osvobodilni vojni. Tovariš Kajtmir je opisal vse napore in precejšnje žrtve naše družbe za dvig tega območja iz poprejšnje gospodarske zaostalosti. Omenil je znatna sredstva, ki jih je v ta

(Nadaljevanje na 2. strani)

Sprejeto DO SVETU

Sueško vprašanje pred Varnostnim svetom. V nadaljnjem razvoju sueške krize sta se zahodni velesili, Francija in Anglija, obrnili na Varnostni svet z obtožbo, češ da je nastal nemogoč položaj glede svobodne plozbe po Sueškem kanalu zaradi »enostranskega dejanja egiptovske vlade, s katerim je odpravila sistem mednarodne uprave v Sueškem prekopu«. Obrnil pa se je na Varnostni svet tudi Egipt, ta pa z bolj prepričljivo obtožbo: »da ukrepi Anglije in Francije proti Egiptu spravljajo v nevarnost svetovni mir in varnost ter pomenijo težko kršitev Ustanovne listine Združenih narodov«. Ko to poročamo, se še ne ve, katero obeh obtožb bo Varnostni svet kot prvo obravnaval, od tega pa zavisi, kdo bo »obtoženec« in kdo »tožitelj«. Spriči spoznanja zahodnih velesil, da se z glavo skozi zid ne more, in da sueškega spora ni mogoče rešiti brez Egipta, mogoče vendarle lahko pričakujemo nadaljnje pomiritve duhov na osnovi osnovnih egiptovskih postavk: Suez je del egiptovskega ozemlja, mednarodna plovba je zajamčeno svobodna, v bodoče pa naj bo po zakoniti nacionalizaciji — kakor je sam prekop — tudi glavni dohodek od plovbe po prekopu egiptovski.

Jugoslovanska parlamentarna delegacija v Zahodni Nemčiji. Dva-

najstčlanska jugoslovanska parlamentarna delegacija pod vodstvom predsednika naše skupščine Moša Pijade je v torek 25. t. m. prispela v Bonn, da na povabilo bonnskega parlamenta vrne njegovi lankoletni delegaciji, ki je bila v Jugoslaviji, svoj obisk. Naša delegacija bo ostala v zvezni republiki Nemčiji sedem dni.

Guverner Cipra Harding je dal obesiti spet tri mlade Grke, za kate-

OBMEJNA KRONIKA

Agenti na delu. Iredentistične organizacije imajo vsepovsod v Trstu svoje agente. Ko je bil Anton Breda iz Sečovelj 19. t. m. v Trstu, ga je ustavil izseljenec Valerij Grizon in ga še z nekim neznancem nagovarjal, naj proda svoje posestvo pri nas in pobegne z denarjem v Trst.

Uresničeno sodelovanje. Člen 17. Videmskega sporazuma predvideva v primeru potrebe (elementarne nesreče in podobno) prehod meje obmejnim prebivalcem že kar s pristankom najbližjega obmejnega organa ene ali druge strani. To se je pokazalo v praksi minule dni, ko je izbruhnil požar v gozdnatih predelih na meji. Tako so 20. t. m. koprski gasilci prešli mejo pri Socerbu in pomagali tržaškimi gasilcem pogasiti gozdni požar, nakar so se takoj vrnili. Takoj naslednji dan pa so italijanski gasilci neovirano prešli čez naš teritorij pri Socerbu na svoje ogroženo področje nad vasjo Beko.

Podoben primer je bil že pred tem — dne 17. t. m. je namreč železniška lokomotiva na sektorju Draga povzročila gozdni požar. Našemu miličniku, ki je skušal po-

re so z vseh mogočih strani prosili, naj jih pomilostijo. General Harding je tik pred usmrtno odločilo pomilostitev z izjavo, da je »z največjo pozornostjo in resnostjo proučil prošnje za pomilostitev, da pa ne more spremeniti svojega sklepa«. V znak protesta je grško prebivalstvo na Cipru izvedlo splošno stavko.

Povezovanje arabskega sveta je prišlo do izraza 23. t. m. ko so se sestali egiptovski predsednik Nasser, sirjski predsednik Kuatlij in kralj Saudove Arabije Saud v Dammanu na razgovore o »različnih vprašanjih, ki zanimajo arabski svet«.

gasiti ogenj, so prišli s tržaške strani na pomoč trije civilni policisti. Ko so ogenj s skupnimi močmi pogasili, se je policistom naš miličnik lepo zahvalil, nakar so se pozdravili in so se takoj vrnili na svojo stran.

Vandalski postopek. Kljub vedno boljšim uradnim odnošajem med našo državo in Italijo se še vedno najdejo ljudje, ki jim to prijateljstvo ni všeč in bi ga radi skallili z različnimi šovinističnimi izpadi in vandalskim razbijanjem vsega jugoslovanskega. Tako je kolon Sepilio v Darseli popolnoma demoliiral in porušil gospodarska poslopja in zgradbe, ki so po korekturi mejne črte pripadle dne 20. t. m. Jugoslaviji.

Nedopusten postopek zasliševalca. Dne 16. t. m. je bil v Trstu tudi Viktor Gilbert iz vasi Parezaga pri Sečoveljah. Ker se je tamkaj upijal, ga je policija prijela. Bil je zaprt kar cel teden — šele 23. t. m. so ga policisti na obmejnem bloku v Elerjih predali našim organom. Povedal je, da ga je v zaporu zasliševalec nagovarjal, naj ostane v Trstu.

Vnebij vestah

ZENEVA — Izvršni ravnatelj UNICEF Maurice Pate je predlagal nov program v višini 3 milijone dolarjev za pomoč otrokom za zboljšanje zdravstvenih razmer v 10 azijskih deželah. Predlog bodo proučili na prihodnjem zasledanju izvršnega odbora. Do sedaj je ta organizacija podelila azijskim deželah 47 milijonov dolarjev pomoči.

NIKARAGUA — Uradno poročajo, da je bil predsednik latinško-ameriške države Nikarague Anastasias Somoza pri atentatu hudo ranjen. Predsednik Eisenhower je poslal Somozi štiri zdravnike.

EINDHOVEN — Reaktivno letalo nizozemskega vojnega letalstva je strmoglavilo na mesto Eindhoven. Pri tem je bilo porušenihih 12 hiš, trije ljudje ubiti, okrog 20 pa težko ranjenih.

MOSKVA — Skupina članov moskovskega baleta je sporočila, da ne more potovati na gostovanje v London, ker je bila sovjetska fizikulturnica Ponomareva v Londonu žrtev angleških provokacij.

NEW DELHI — Indijska policija je aretirala uslužbenca zunanega ministrstva, češ da je ukradel zaupne listine o sueškem vprašanju. Aretirani uslužbenec je baje dal listine na razpolago agentom tujih sil. Aretirali so tudi njegovo ženo, ko je skušala zažgati izvirnike.

OSLO — Pet polarnih raziskovalcev, dva sovjetska, dva švedska in en norveški znanstvenik, je ostalo izoliranih v ledenih predelih severovzhodno od Spitzbergov. Poskusi, da bi te znanstvenike našli, niso uspeli.

VARSAVA — Poljski javni tožilec Marija Dibiczki je predsedniku PAP orisal potek preiskave v zvezi z zločini v Poznanju. Po izjavi javnega tožilca niso iskali udeležencev stavke, temveč povzročitelje zločinov, od katerih je prišlo med poznanskimi nemiri.

PARIZ — Tu je bilo štiridnevno zasedanje svetovnega kongresa zastopnikov črnske kulture. Okoli sto črnskih uglednih javnih in kulturnih delavcev je ostro nastopilo proti kolonializmu ter se zavzelo za odločno uveljavljanje bandunskih sklepov.

KAIRO — Egipt in Libija sta podpisala sporazum o trgovini in plačilnem prometu. Sporazum vsebuje tudi različne trgovinske olajšave. Ustanovili bodo tudi skupno pomorsko družbo.

STOCKHOLM — Obrambno ministrstvo se pogaja z avstrijsko vlado o prodaji švedskega orožja Avstriji. Nekaj orožja so že poslali v Avstrijo na preizkušnjo. Gre predvsem za poljsko, gorsko in protiletalsko topništvo.

OGLEJTE SI najaktualnejšo prireditev
Gospodarskega razstavišča v letošnjem letu

I. Sejem izvoznih artiklov Jugoslavije
v dneh od 29. 9. do 7. 10. 1956
v LJUBLJANI

Prikazani bodo nešteti predmeti s področja celotne industrije, kmetijstva, gospodarstva in obrtništva.

Delovni kolektivi, šolska vodstva, organizirajte skupinske obiske za ogled tega sejma!

Razstavnih prostorih so odprti vsak dan od 9. do 20. ure
Izkoristite 25 % popust na železnici!

GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE
Ljubljana

ZUNANJEPOLITIČNI KOMENTAR JUGOPRESA

Zunanjepolitične težnje duše francosko gospodarstvo

Po treh letih določene prosperitete so začeli poslovni ljudje v Franciji v zadnjem času, posebno pa v zvezi s sueško krizo, spet izražati dvome v stabilnost franka. Pravzaprav je takšna reakcija prvi zanesljivi znak, da se francoske finance nagibljejo k inflaciji. Na inflacijo pa ne kaže samo takšen odnos poslovnih ljudi. Že od lanske jeseni so se višali življenjski stroški, katerih indeks se je v primeru za leto 1949 povzpela na 149,1. Medtem ko so ti stroški tako naglo rasli, pa se je povprečje plač in mezd v tem letu dvignilo samo za 5%. Ta vedno večja neskladnost med plačili in stroški je med drugim vplivala tudi na povečanje že tako in tako ogromnega proračunskega primanjkljaja Francije. Z drugimi besedami povedano, Francija je na robu resnih finančnih in ekonomskih težav. S čim bi lahko pojasnili ta pojav?

Na področju industrije se kažejo v Franciji v zadnjem času zelo zanimive spremembe. Zdi se, kot da so spremenili francoski industrijalci svojo stoletno mentaliteto rentijerov — investorjev predvsem v tiste prekomorske posle, ki so prinašali ekstraprofite. Povojne spremembe, posebno pa gospodarska negotovost v bivših in sedanjih

francoskih kolonijah, so pripravile francoske rentijere do zaključka, in to je zelo važno, da je najbolje investirati doma. Zaradi takšne spremembe v orientaciji poslovnih ljudi se je francoska industrijska proizvodnja v lanskem letu in letos nenavadno povečala. Govori se celo, da je ta porast industrijske proizvodnje iz meseca v mesec pressegal odgovarjajoči povpreček v Zahodni Nemčiji. Ta pojav bi lahko služil kot vzrok za inflacijo — vendar ne kot edini, saj v Zahodni Nemčiji ali v drugih zahodno evropskih deželah niti ne poskušajo, da bi samo s tem pojasnili pereče gospodarske težave.

Najprepričljivejša je tista trditev, ki išče vzroke za inflacijo v prekomernih vojaško-ekonomskih naporih države, ki je bila prej zapletena v indokinski vojni in skuša sedaj obvladati vstajo v Alžiru, razen tega pa tudi napor, da bi očuvali interese Francije kot velesile v sueški krizi. Razen velikih ekonomskih naporov, da bi finanširali pohode proti narodnostnim gibanjem, mora Francija mobilizirati tudi precejšen del svoje delovne sile. V povečani industriji v metropoli se čuti vedno večje pomanjkanje delovne sile, ki je v glavnem nekvalificirani delavci iz

VISOKI GOSTJE NA OBISKU Na Socerbu in v vinski kleti v Kopru

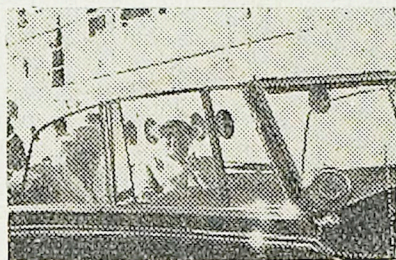
(Nadaljevanje s 1. strani)

namen dala naša družba tukajšnjemu ljudstvu, da bi mu ustvarila boljše pogoje za življenje, očrtal pa je tudi potrebe za nadaljnjo krepitev tukajšnjega gospodarstva in za kulturno-prosvetni dvig tega, v zgodovini narodnostno hudo preizkušnega, pa zavednega prebivalstva.

Ob Kajtimirovem govoru pričujoči prevajalec ni imel posebnega dela, ker je vse njegove besede Hruščevu sproti prevajal sam Tito. Od časa do časa pa je dodal tudi kako svoje pojasnilo.

Pred odhodom s Socerba so gostje sprejeli predlog, da si ogledajo veliko vinski klet v Kopru. Nato je kolona avtomobilov spet zdrsula navzdol, spotoma pa je tovariš Tito ob razlagi tovariša Dujca, češ da je na desni pred Koprom, kamor je pokazal, predvidena izgradnja turističnega letališča, z odobravanjem sprejel na znanje zlasti podkrepitev, da bi bilo to letališče razen turističnih ozirno zelo važno tudi zaradi izvoza zgozdnega sadja, zlasti češenj in jagod.

Ko se je kolona avtomobilov nepričakovano ustavila pred veliko vinsko kletjo podjetja »Vino-Koper«, bilo je to pozno popoldne, so se maloštevilni uslužbeni, ki so bili tedaj v podjetju, brz zavedli, kako visoke goste so dobili na obisk. Pristopil je predsednik upravnega odbora tovariš Peter Juratovec, ki je prvemu sekretarju KP SZ Nikitu Hruščevu in tovarišu Titu ter njenemu spremstvu sporočil iskrene pozdrave vsega kolektiva, nakar jih je povabil, naj si ogledajo vinsko klet.

Gostje so šli z zanimanjem iz oddelka v oddelke, več časa pa so se zadržali v polnilnici butelj, ki je prav tedaj v polnem obratu na tekočem traku polnila steklenice z istrsko črnino. S podobnim zanimanjem so si gostje ogledali tudi stiskalnice grozdja, vrelnico in druge zgornje prostore vinske kleti, nato pa so si ogledali impozantne spodnje prostore, napolnjene z ogromnimi sodi vina. Pri največjem sodu ob koncu kleti, največjem v Jugoslaviji, so visokima gostoma dali na poskušnjo raznih vrst vina. Hruščev in Tito sta zelo laskavo pohvalila kvaliteto vin podjetja »Vino-Koper«.

Po končanem ogledu vinske kleti se je obrnil tovariš Kajtimir k predsedniku Titu in ga povabil, naj bi si s sovjetskimi gosti ogledali tudi izgradnjo tovarne »Tomos«, nakar je tovariš Tito odvrnil, da to pot za to ne bo časa, da pa bo tovarno »Tomos« kdaj pozneje obiskal.

Verjetno zaradi povsem privatnega značaja tega obiska sta se Hruščev in Tito po izhodu iz vinske kleti še kar tu prijazno poslovila od predstavnikov Izvršnega sveta LRS ter od predstavnikov koprškega okraja, jim pritrčno stisnila roke, sedla v svoj avto ter se odpeljala naravnost v pristanišče. Tu se je seveda spet zbrala množica Koprčanov, ki so goste v avtomobilih znova navdušeno pozdravljali vse dotlej, dokler nista Hruščev in Tito izstopila in odšla v notranjost ladje, ki je kmalu nato v spremstvu obeh vojaških patrolnih ladij odplula proti Brionom. sš

Spomenik španskim borcem

Sekcija bivših španskih borcev pri G. O. Zveze borcev je postala zadnje čase bolj aktivna. Tesno se je povežala z vsemi španskimi boric v Sloveniji. K temu je mnogo pripomoglo tudi razumevanje G. O. Zveze borcev s tov. Ivanom Mačkom-Matijem na čelu. Tudi Republiški zavod za socialno zavarovanje je pokazal veliko razumevanja za njihove težave.

Bivši španski borci so si zadali dve nalogi: postaviti nameravajo spomenik slovenskim borcem, ki so

padli v borbah za svobodo v letih 1936 do 1939 v Španiji in tistim borcem, ki so se po borbah v Španiji vrnili v domovino in nadaljevali borbo v NOV. Spomenik bo stal na Celovski cesti v Ljubljani in bo delo ing. arh. Glanca. Spomenik bo iz sivega granita z alegoričnimi plastičnimi figurami, ki bodo predstavljale značilnosti borbe v Španiji s povezavo NOV v Sloveniji. Visok bo kakih 10 metrov, širok pa približno 6 metrov.

Druga naloga je — izdati Almanah bivših španskih borcev. To bo knjiga spominov, ki jo bodo napisali borci sami, opremljena pa bo tudi s številnimi slikami.

Sredstva za zgraditev spomenika bodo zbirali španski borci iz prostovoljnih prispevkov podjetij, tovarnih in okrajnih ter občinskih odborov Slovenije. Nekateri ljudski odbori so že zagotovili svoje prispevke, prav tako pa tudi nekatera podjetja.

POPRAVEK

»Sprememb ob koncu sezone«
V zadnji številki lista se nam je vrnila neljuba pomota pri poročanju o spremembah avtobusnih prog, oziroma prehodu na zimski vozni red. Pomotoma je bilo rečeno, da bo podjetje »Slavnik« ukinilo avtobusne proge proti Buzetu, Marezigam in Antonu. Pravilno bi moralo stati, da bodo te avtobusne proge, ki so najbolj frekventirane, z novo postavljeno avtobusno linijo na Gradnem precej razbremenjene. Torej ni govora o ukinitvi omenjenih avtobusnih linij, marveč bodo nasprotno še ojačane z novo progno na Gradem. Prosimo bralce, da nam neljubo pomoto dobrohotno oprostitjo.

Zaradi tehničnih zaprek (izpad električnega toka) je današnja številka izšla z zamudo. Prosimo bralce, da to blagohotno upoštevajo.

Uredništvo

Za naše kmetovalce, sadjarje in vinogradnike

OBNOVA POZEBLIH OLJČNIH NASADOV

POMAGAMO LAHKO LE S PRAVILNIM OBREZOVANJEM IN GNOJENJEM

V našem listu smo že večkrat pisali, kako je pretekla zima močno poškodovala naše oljčne nasade. Mlado oljčno drevje je večinoma zmrznilo do tal. Tudi starejše drevje je popolnoma zmrznilo na izpostavljenih legah. Ostalo, več ali manj pozebilo drevje, bo trpelo daljšo dobo. Ves ta čas bomo morali oslabiljenemu drevju pomagati. Pomagali mu bomo največ s pravilnim obrezovanjem in gnojenjem.

Obrezovanje je nujno potrebna operacija, ki mora biti pravilno izvršena. Namen te operacije je odstraniti stare, izčrpane, nerodovitne, bolne, ranjene, pozeble in pregoste veje. S tem omogočamo krepak razvoj mladih in rodnih pogankov. S pravilnim obrezovanjem drevo stalno pomlajujemo. Takšno drevo moramo brezpogojno tudi izdatno gnojiti. Z rednim obrezovanjem, gnojenjem in okopavanjem bo drevje v Istri redno in obilno rodilo.

Spomladi smo svetovali, da pustimo drevje neobrezano. Vsako obrezovanje bi moglo oslabiljenemu drevju škodovati. Do meseca avgusta letos se je oljčno drevje delno popravilo. Zato smo priporočali, da oljke zmerno obrežemo. Priporočili smo, da obrezovanje zaklju-

čimo do srede septembra, najpozneje do trgatve grozja. Odsvetovali smo in odsvetujemo vsako pretirano žaganje živih debelejših vej. Prav tako smo opozorili in opozarjamo, da je pretirano redčenje zelenih pogankov škodljivo. Takšno obrezovanje bo imelo slabe posledice, če bo po milem in vlažnem vremenu nastopila ostra zima.

Sedaj še enkrat svetujemo, naj kmetovalci zaključijo z obrezovanjem oljčnega drevja. To delo naj odložijo na spomlad. Takoj ko bo zima za nami, lahko ponovno začnemo z delom na oljkah.

Od sedaj do spomladi odstranjujemo z drevs le suhe veje. Drevje, ki je popolnoma zmrznilo, lahko posekamo potem, ko smo dobili dovoljenje za posek. Kmetovalci, ki imajo dovolj hlevskega gnojila, naj gnojijo oljkam s hlevskim gnojilom. Na m² gnojilne površine pokopljimo 5 kg hlevskega gnojila. Gnojilno površino drevesa izračunamo, če povprečno dolžino vej pomnožimo s samo seboj in to število pomnožimo s tri. Če na primer, veje nekega drevesa merijo povprečno po 2 m, tedaj potrebuje drevo 60 kg hlevskega gnojila. To izračunamo tako, da pomnožimo dolžine vej t. j. 2 m s samim seboj (2 × 2 = 4) in ta zmnožek pomnožimo s tri (4 × 3 = 12). Tako

dobimo gnojilno površino, ki v tem primeru meri 12 m². Oslabljenemu oljčnemu drevju moramo brezpogojno pognojiti. Če nimamo hlevskega gnojila, tedaj gnojimo z umetnim gnojilom. Najbolje je, če bomo gnojili meseca novembra ali decembra s superfosfatom in kalijevo soljo (potaša). Ta gnojila moramo podkopati in spraviti v zemljo čim bližje drobnim koreninam. Meseca februarja in maja bomo gnojili z amonsulfatom, čilskim solitrom ali nitramonkalom. Pred zimo moramo oljke zasuti z zemljo. To je zlasti važno za mlada drevesa. Za debela, kakor tudi zelene mladike, je najbolje, da jih pred zimo zavijemo v slamo ali palud.

Opozarjamo vse kmetovalce, da bodo v zimskem času tečaji, sestanki in predavanja na vseh kmetijskih zadrugah na področju občin Koper, Izola in Piran. Vsa potrebna navodila dobijo zainteresenti pri kmetijskih referentih pri svojih zadrugah. A. Flego

Oljke pod Bričem

PRED TRGATVIJO

Trgatev je vsakoletno zaključno delo vinogradnika. Od trgatve je v glavnem odvisno, kakšno vino bomo imeli.

Ob vsakem lepem sončnem dnevu se lahko sladkor in jagodah pomnoži do ene tretjine odstotka. Če pridelamo na 1 ha 50 hl mošta, lahko v enem dnevu pridobimo na tej površini 16,7 kg sladkorja, vrednega najmanj 2.400 dinarjev. Zrelo grozdje je tudi bolj sočno in zato daje več mošta kot manj zrelo.

V PRAVI ČAS

Čas trgatve moramo določiti vsako leto in za vsako sorto posebej. Nespametno je prerano trgati. Včasih je zelo škodljivo tudi preveč odlašati s trgatvijo, zlasti če nas prehiti jesensko deževje ali pa burja, kar se v Istri večkrat dogaja.

Pri trgatvi je važno, da ločimo belo grozdje od črnega, ker lahko že nekaj grozdov pokvari barvo belih vin. Odbira pokvarjenih, gnilih in kakorkoli poškodovanih jagod je nujno potrebno. Popolnoma suhe, zelene in kisle jagode zavrzemo, ker niso za nobeno rabo. Posebno važno je odbiranje gnilega grozja pri črnih sortah. V nasprotnem primeru bi dobili vino z okusom po gnilobi, plesnobi itd. Gnilje jagode povzročajo, da vino porjavi. Umazano grozdje škoduje

ramo zamočiti z vodo in nabiti, da ne puščajo; očistiti jih moramo razne plesni s krtačo, nato s krompom z 2% sode in šele potem izprati z vodo. Nečista posoda, ki jo rabimo za trgatve, je večkrat vzrok raznih vinskih bolezni. Posode za trgatve ne smemo rabiti med letom v druge namene, n. pr. za škropiva ali pri žganjekuhi, ker most prevzame tuj duh, ki vino kvari. Posode za črno grozdje ne smemo rabiti za belo grozdje, ker bi vino dobilo »visoko barvo«. Posodo za trgatve moramo vsak večer in po vsakem presledku, ko je ne rabimo, temeljito izprati.

EN POGOJ JE SNAGA

Snaga pri trgatvi je za kakovost vina velikega pomena. Popolnoma napačno je mnenje, da most izloči med vrenjem vso nesnago in tuje snovi. Nesnaga je leglo škodljivih glivic, plesni in bakterij, ki povzročijo kasneje v vinu razne bolezni in napake. Zato ponovno podarjamo, da mora biti posoda za trgatve, stiskalnica, kadi in sodi popolnoma čisti. Sodi morajo biti čisti ne samo od znotraj, temveč tudi od zunaj. Zrak, ki prihaja v sod, mora prihajati le skozi zdrav in čist les, če hočemo imeti vino brez napak. Tudi klet mora biti zračna in čista. Vino, ki dozoreva v zatohli in nečisti, smrdljivi kleti, se mora slej ko prej pokvariti.

POČASI TRGATI IN HITRO STISKATI

Grozdje moramo trgati tako, da ne stresemo trsa, sicer padajo zelo zrele jagode na zemljo. Zato morajo biti noži ali kosirji dobro nabrušeni. Ponekod je uporabljati dobre in ostre škarje z ostro konicico, da moremo odrezati tudi posamezne jagode. Grozdje trgamo po vrsti od trsa do trsa in ga spravljamo v škafe, brente. Dobro je, da imata po dva trgača skupni škafe, kamor mečeta gnilo grozdje in plesnive jagode. Iz bolj oddaljenih vinogradov moramo čimprej pripeljati grozdje do mesta predelave, ker je važno, da je predelava čim hitrejša, oziroma da vinsko drozgo čim hitreje sprešamo. Če stoji namreč drozga dlje časa, se navzame most čreslovine in barvila ter postane trpek in neprijetne barve. Zaradi tega v enem dnevu ne smemo potrgati več grozja, kot ga moremo isti dan zdrozgati in stisniti. Pravilo velja: POČASI TRGATI IN HITRO STISKATI. Čim večja je toplota in čim bolj je grozdje gnilo in poškodovano, tem hitreje moramo grozduje iztisniti.

RAVNANJE S POSODO

Pred trgatvijo pa moramo opraviti še naslednja dela: klet moramo očistiti, prezračiti in razkužiti z žveplanjem. Očistiti moramo vso vinsko posodo. Zdrave sode moramo temeljito izprati s čisto vodo. Vinogradniki ob morju navadno napolnijo posodo z morskovo vodo. Tako posodo moramo vnovič izprati s krompom in izplakniti s čisto mrzlo vodo. Plesnivo posodo moramo najprej na suho poribati z ostro krtačo in šele nato izprati s hladno vodo, nato z vročo, ki smo ji dodali 2% sode in nato ponovno posodo izplakniti s čisto mrzlo vodo. Vso posodo, kakor škafe, brente, vrnje itd. mo-

Požarna varnost

JE NA KOPRSKEM ŠE ZELO POMANJKLJIVA

Koprska požarna varnostna služba je letos registrirala 151 požarov. Skupna škoda je znašala približno 28 milijonov dinarjev. Vendar pa je to samo neposredna gmotna škoda, pri kateri ni vračunan izpad proizvodnje, gozdni prirastek itd. Če bi upoštevali še to, potem bi lahko to številko mirne duše podvojili. Vzrok pa je v večini primerov — malomarnost.

Od dvanajstih požarov, kolikor jih je bilo po 1. avgustu, naj omenimo de nekatere. Tako je požar upepelil štiri gospodarska poslopja v Gradišču in prav toliko gospodarskih poslopij v Studencu pri Postojni. Skupna škoda: približno enajst milijonov dinarjev. Požar so povzročili otroci, ki so se igrali z ognjem. Malce drugače je bil požar v nekem privatnem stanovanju v Piranu. Zanetil ga je eksplozija butana in je terjala dve smrtni žrtvi. Vzrok: nepravilno ravnanje z butanom. Nekaj podobnega se je pripravljalo tudi v lakirnem oddelku tovarne LAMA v Dekanih in le srednemu naključju je pripisati, da ni prišlo do eksplozije. Vse to bi bilo pa odveč, če bi podjetje upoštevalo splošna pravila, ki so veljavna za obrate, v katerih se pri procesu dela razvijajo lahko vnetljivi in eksplozivni plini. Razen tega naj še pripomnimo, da je požarno-varnostna služba podjetja na ta pravila še posebej opozorila.

Samo teh nekaj primerov dovolj zgornjo in prepričljivo kaže na resnost tega problema. Vendar pa je v našem okraju le malo podjetij, ki bi upoštevala ukrepe požarno-varnostne službe in bi se po njih ravnavali. Več ali manj velja to tudi za občinske LO, ki so na osnovi člena 3. zakona o varstvu pred požarom dolžni organizirati in voditi varstvo pred požarom. Komisije za požarno varnost, ki so jih letos imenovali občinski ljudski odbori, niso začele tako kot je bilo pričakovati in kot bi bilo potrebno. Da bi bilo delo teh komisij plodnejše, je Svet za notranje zadeve pri OLO Koper na eni izmed svojih zadnjih sej sklenil predlagati OLO, da bi ustanovili okrajne komisije za požarno varnost. Ta sklep pa iz neznanih razlogov še ni realiziran. Takšna komisija bi morala podpreti tudi zahteve organov požarno-varnostne službe, kadar ti ne naletijo na potrebno razumevanje. Naj navedemo primer Istra-Benz v Koprju. To podjetje ima skladišče jelken plina butana poleg lahko vnetljivih tekočin. Požarno-varnostna služba je na

to podjetje že večkrat opozorila in zahtevala, naj vskladišči butan v ločeni prostor. Podjetje si je že našlo primerno zgradbo, ne uspe mu pa, da bi se od tam odselila nekakšna, kajti na takšen način bi bila zgradba za podobne namene neuporabna. Kdo bi nosil odgovornost za posledice, če bi delavec Istra-Benz ne uspelo pogasiti požara dne 11. t. m.? Tu ni bilo govora le o znatni gmotni škodi, marveč tudi o človeških žrtvah. Kdo bi bil odgovoren, če bi nekega dne na povsem zakonit način prepovedali podjetju nadaljnje manipuliranje s plinom butanom v takšnih pogojih, kakršni so sedaj?

Požarna varnost ni stvar, ki zadeva le gasilce in požarno-varnostno službo pri Notranji upravi, to je stvar naš vseh. Kakor smo zainteresirani na tem, da gradimo nova gospodarska podjetja, tako smo tudi odgovorni, da jih ščitimo in varujemo pred uničenjem. Z. S.

TEDENI DNI PO Jugoslaviji

MANJ GROZDJA V DALMACIJI. Letos Dalmacija ne bo imela rekordnega pridelka grozja, kakor so pričakovali. Vzrok je v veliki suši, ki je trajala dva meseca. Namesto predvidenih 10 tisoč vagonov bodo pridelali dalmatinski vinogradniki le 8 tisoč vagonov grozja. Tudi kvaliteta je nekoliko slabša.

Iz Ljubljane so te dni poslali v Rangoon NAPRAVE ZA KOMPLETNO TOVARNO BATERIJ, ki jih je izdelala ljubljanska tovarna baterij »Zmaj«. Čez mesec dni bodo odpotovali v Burmo tudi strokovnjaki ljubljanske tovarne, da bi montirali naprave in začeli poskusno obratovanje. Tovarna bo proizvajala 12.000 baterij dnevno in tako krita 14% burmanskih potreb.

Kmetijska zadruga v Vidmu ob Ščavnici gradi ob združenem domu **SODOBNO SUŠILNICO ZA SADIJE**. Sušilnica bo najmodernejše urejena in bo imela še poseben prostor za pranje sadja pred sušenjem ter skladišče za sveže sadje. Sadjarji nameravajo posušiti čim več sadja, tako za domačo porabo kot za tržišče.

NOVE LOVSKE PUŠKE. Tovarna »Crvena zastava« v Kragujev-

cu je prijetno razveselila ljubitelje lova. V prodajo je namreč dala nove lovske puške odlične kakovosti, tipa »Hammerles«, kalibra 12 in 16. s kopitom iz prvovrstnega orehovega lesa. Puške so zelo precizne, tehtajo okrog 2,75 kg in stanejo 40.000 dinarjev vsaka.

Po dosežanih podatkih **SO LETOS PRIDELALI V SAVINJSKI DOLINI 8 DO 9% VEČ** in boljšega hmelja kakor lani. Zadržno trgovsko podjetje Hmezad v Zalcu je do konca prejšnjega tedna odkupilo približno 500 ton hmelja. Predvidevajo, da bodo v enem mesecu sklenili pogodbe za 90% v Savinjski dolini pridelanega hmelja.

ZOPET SLAB LOV NA JADRANU. V srednji Dalmaciji tudi četrti letošnji mrak ni prinesel pričakovane uspeha pri lovu na plave ribe. Ribiška podjetja, zadruga in ribiči so ulovili v tem času nad 126.000 kg plave ribe, ki so jo večinoma poslali v tovarne ribjih konzerv. Manjše količine so prodali na domačem trgu. Najslabši ulov je bil ob Splitu in Sibeniku, najboljši pa na območju Korčule, Makarske in otoka Hvara.

IZ GNILEGA GROZDJA DOBRO VINO

Teden dni pred trgatvijo je treba nabrati brenoto popolnoma zdravega grozja, ki ga stisnemo, nekoliko zažveplamo in pustimo, da vre v čistem, majhnem sodu ali v steklenem balonu, zamašenim s čisto belo krpo ali vato. To je domači matični kvas, ki ga uporabljamo za vrenje drugega mošta, tako da dodamo liter kvasa na hl mošta. Gnile grozje stisnemo posebej, mošt močno zažveplamo in drugi dan odlijemo čist mošt od gnilobne usedline. Tako razsluzenemu moštu dodamo na vsakih 10 l po pol litra kipečega mošta iz zdravega grozja. Na ta način bomo iz gnilega grozja dobili zdravo in dobro vino.

A. Flego

NOV STROJ V PRESTRANKU

V nedeljo je začel v obratu vezanih plošč in furnirjev v Prestranku delati nov stroj za rezanje furnirjev (traneč). Traneč so uvozili iz Italije. Stroj reže 30 listov furnirja v eni minuti, medtem ko so jih lahko s starijim strojem kvečjemu 9. Obrat tovarne Javor v Prestranku je bil zgrajen že pred vojno. Večji del tovarniškega poslopja je lesen in stavba je začela gniti in razpadati. Zato so se odločili, da bodo tovarniško poslopje obnovili, prav tako pa nameravajo izboljšati ali zamenjati stari in več ali manj izrabljeni strojni park.

S. J.

Kako upravljamo

Problemi naših dni

Finansiranje stanovanjske izgradnje

BREZ ODLOČNEGA REŠEVANJA STANOVANJSKEGA PROBLEMA NE MOREMO PŘIČAKOVATI NADALJNEGA GOSPODARSKEGA RAZVOJA

V letošnjem letu zbirajo občine sredstva kreditnega sklada za gradnjo stanovanjskih hiš iz obveznega 10% prispevka od plač. Tako je bilo sklenjeno na majskem posvetovanju stalne konference mest v Ljubljani in je to prvi korak za sistematično reševanje stanovanjskega problema. Vendar pa je ta odstotek znatno prenizek, da bi lahko v doglednem času uspešneje reševali stanovanjsko stisko. Zato so predlagali izvršnemu svetu FLRJ, da bi se ta odstotek že v prihodnjem letu dvignil na 17%. Razen tega je treba računati tudi s sredstvi, ki jih mora prispevati h gradnji podjetje v višini 25% stroškov gradnje, da mu odobro posojilo.

Vsi ti ukrepi predstavljajo znatne uspehe, pri tem pa so nehotne prizadele tisti kraji, ki se šele gospodarsko razvijajo in nimajo osnove, da bi si ustvarili potrebna sredstva za stanovanjsko izgradnjo. Takšen primer je tudi Koper. Medtem ko s primernim tempom gradimo gospodarstvo, pa nastaja zelo pereč problem stanovanj.

Koprška občina ustvari v sedanjih razmerah približno 90 milijonov kreditnega sklada za gradnjo stanovanj. Ta sredstva zadostujejo za izgradnjo največ 30 stanovanj. Vsa letošnja sredstva bodo porabili za dovršitev stanovanjskega naselja v Semedeli in tako lahko pričakujemo nova stanovanja šele v prihodnjem letu. Če bi se povečal odstotek prispevka za stanovanjsko izgradnjo v prihodnjem letu, bi znašal kreditni sklad občine Koper kakih 150 milijonov din. Na ta način bi mogli zgraditi največ 60 stanovanj, kar pa še zmerom ne krije najnujnejših potreb. Kolikšne so možnosti sodelovanja gospodarskih organizacij, pa pove številka 22 milijonov, kolikor imajo na razpolago vse gospodarske organizacije v skladu za prosto razpolaganje, ki ga lahko uporabijo v te namene.

Pri gradnjah v Kopru je treba upoštevati tudi večje izdatke za komunalne naprave, ki so v takšnem stanju, da bo treba v celoti zgraditi nove. Po nepopolnih podatkih bo potreboval Koper v prihodnjih petih letih vsaj še 2.500 novih stanovanj. Pri največjem varčevanju

predstavlja to še zmerom 8.700 milijonov dinarjev, ne da bi šteli zraven še stroške za komunalne naprave.

Za razvoj Kopra bo potrebno poiskati vse možnosti, da bi si zagotovili gmojna sredstva za gradnjo stanovanj. Tudi naši proračuni bodo morali upoštevati vsa ta dejstva! Treba bo poiskati možnosti za najetije dolgoročne posojila pri republiških ali zveznih organih in najti takšne pogoje, da bi začeli posojilo odplačevati takrat, ko bo gospodarska izgradnja v glavnih panogah dokončana.

Da bi izvedli tako obsežen program, bi bilo treba že predhodno izdelati kompleksen elaborat analize gospodarskega razvoja ob pogojih pravočasne zagotovitve funkcioniranja vseh ostalih činiteljev. Na osnovi takšne analize bi lahko pristopili k ukrepanju za zagotovitev gmojnih sredstev, nato bi pa morali predati posebnemu organu odgovornost za čim smotrnejšo uporabo vseh razpoložljivih sredstev za izgradnjo stanovanj.

Za Koper velja samo eno: brez odločnega reševanja stanovanjskega problema ne moremo pričakovati nadaljnega gospodarskega razvoja.

M. R.

Izvir Sušca pri Ilirski Bistrici bi lahko bila ena izmed izredno privlačnih turističnih postojank tega področja

V Ilirski Bistrici imajo še en

NOVO ORGANO družbenega upravljanja

Ilirska Bistrica je važno prehodno turistično mesto. Skozi njo gre velik del turističnega prometa proti Jadranskemu morju. Zato so začeli misliti na to, da bi ponik odnesel iz mesta čim boljše vtise, oziroma,

S seje šolskega sveta v Izoli

Prenovljena in povečana osnovna šola

Na svojem zadnjem sestanku je razpravljala šolski odbor osnovne šole v Izoli predvsem o bližnji otvoritvi nove šole in o letnem proračunu.

Z dvigom stare osnovne šole za eno nadstropje bodo prve dni oktobra pridobili štiri nove učilnice, prostore za šolsko kuhinjo, knjižnico in zbornico. Ze letos bodo vse učilnice zasedene in bo moral biti še nadalje popoldanski pouk. Čez tri leta bo prišlo v šolo vsaj 200 novincev (če upoštevamo sedanje stanje prebivalstva), tako da bo vsa sedanja šola z vsemi učilnicami zadoščala ravno za prvi razred. V bližnji prihodnosti bo treba misliti na zgraditev nove osnovne šole z 20 učilnicami (brez pomožnih

prostorov, kabinetov in telovadnice).

Šolski odbor je sestavil proračun vseh osebnih in ostalih letnih izdatkov šole, ki se je zaradi povečanja števila oddelkov in učnega kadra nekoliko zvišal in znaša 7.200.000 din.

Razveseljiva je skrb za čistočo, ki jo je izrekel šolski odbor. Sklenili so, da bodo čistili učilnice odsej s parketno pasto in da bodo morali imeti v razredih vsi učenci snažne copate. Šolska kuhinja jim bo vsak dan razdeljevala toplo malico. Trenutno je nekoliko nerodno, ker imajo pouk delno v Vajenski šoli, delno v Sindikalnem domu in delno na nižji gimnaziji, kjer imajo malčki precejšnje težave z mnogo prevelikimi klopmi.

Šolski odbor, starši in vse prebivalstvo govori o gradnji samo pohvalno. Bilo je veselje gledati veliko vno graditeljev, ki jim je uspelo opraviti vsa zidarska dela v dobrih dveh mesecih (66 delovnih dneh). Verjetno daleč naokoli ni bilo gradbišča, kjer bi se delavstvo tako živo zavzelo za čimprejšnjo izvršitev dela. S ponosom so govorili, da hite za gradnjo iz ljubezni do otrok.

- ik

Za boljši pouk

PROSVETNI DELAVCI DIVAŠKE OBČINE SO DOBRO ZASTAVILI

Pred nedavnim so imeli prosvetni delavci divaške občine svoj sindikalni sestanek. Kot šolniki jih je najbolj zanimal problem pouka in dvig njegove kvalitete. Obvezali so se, da bodo v svojem šolskem okolju zbirali narodopisno, zgodovinsko, zemljepisno in gospodarsko gradivo in si zapisovali dogodke iz NOB. Izvolili so komisijo, ki naj bi zbrano gradivo uredila, da bi tako služilo pri pouku domoznanstva.

Nekateri šolniki so ob tej priložnosti izrazili željo, da bi osnovali v svoji občini hospitalijsko šolo, na kateri bi dobivali mladi šolniki novih pobud in si izpopolnjevali svoje strokovno znanje. V kratkem nameravajo ustanoviti tudi igralsko družino, ki naj bi razmahnila in poživila kulturno-prosvetno dejavnost v občini.

T. Z.

- el

SEMINAR ZA ČLANE POTROŠNIŠKIH SVETOV

Naloge socialistične trgovine

(Nadaljevanje)

PO VRSTAH STROŠKOV SO SE ZGORAJ NAVEDENI STROŠKI RAZDELILI TAKOLE:

Vrsta stroška	»Slavica« — Koper %	
Materialni stroški	1.621.441.—	3,04
Tuje storitve	5.194.149.—	12,29
Amortizacija	2.670.471.—	6,32
Dajatve skupnosti	21.404.030.—	50,64
Plače s prispevki	10.637.525.—	25,17
Lastni prevozi	737.774.—	1,74
S k u p a j	42.265.390.—	100.—

Vrsta stroška	»Jestvina« — Koper %	
Materialni stroški	1.598.350.—	5,79
Tuje storitve	3.126.074.—	11,34
Amortizacija	2.158.237.—	7,83
Dajatve skupnosti	10.592.056.—	38,41
Plače s prispevki	10.102.629.—	36,63
Lastni prevozi	—	—
S k u p a j	27.577.346.—	100.—

Vrsta stroška	»Jestvina« — Koper %	
Materialni stroški	1.436.711.—	11,27
Tuje storitve	1.333.098.—	10,46
Amortizacija	358.271.—	2,81
Dajatve skupnosti	1.528.864.—	12,—
Plače s prispevki	7.759.519.—	60,87
Lastni prevozi	331.072.—	2,59
S k u p a j	12.747.535.—	100.—

Vrsta stroška	»Soča« — Koper %	
Materialni stroški	2.562.747.—	11,89
Tuje storitve	4.555.062.—	21,13
Amortizacija	549.883.—	2,55
Dajatve skupnosti	2.768.302.—	12,84
Plače s prispevki	11.121.057.—	51,59
Lastni prevozi	—	—
S k u p a j	21.557.051.—	100.—

O p o m b e : Opozarjamo bralce na to, da so številke v tej tabeli drugačne od številke v prvi tabeli. Prvič so vzeti stroški za prodano, drugič pa za nabavljeno blago. Če se torej uporabi enak % marže na nabavo kot na prodajo, pomeni, da so »Slavica«, »Prerač« in »Soča« zmanjšali zaloge, dočim jih je »Jestvina« povečala.

DOBIČEK TRGOVINE:

Četudi je trgovina le posrednik med proizvajalcem in potrošnikom, opravlja važno funkcijo v vsakdanjem življenju prebivalstva. Iz dosedaj navedenega je to dobro razvidno. Trgovina, ki ne iztrži nekaj več kot znašajo njeni stroški, nima pogojev za nadaljnje posredovanje dobrin potrošnikom. Z ustvarjenim presežkom dohodkov nad izdatki dokazuje, da vsestransko zadovoljnije. Seveda dobiček ne sme biti pretiran. Če je neprimerno visok, moremo le zaključiti, da je koriščen poseben (monopolni) položaj in to na škodo potrošnika.

Dobiček pa ne ostane podjetju. Deli se po posebnih predpisih, ki jih določijo družbeni plan zveze, republike, okraja in občine. V letu 1956 se deli dobiček tako, da se polovica plača v zvezni proračun kot davek na dobiček. Ker pa z drugo uredbo trgovska podjetja na drobno ne plačujejo davka na dobiček, se ta znesek plača v okrajni investicijski sklad. Polovico ostanka dobička (po izločitvi davka) mora podjetje razdeliti svojim potrošnikom, zopet po posebnih predpisih. Če tega ne stori, mora ta del dobička vplačati v občinski investicijski sklad. Ostanek dobička se odvede v občinski proračun.

OPOZORILO ČLANOM POTROŠNIŠKEGA SVETA

Sveti potrošnikov bodo vsekakor skrbeli za to, da se bo delitev dobička med potrošnike izvajala tako, da bo vsak potrošnik soudeležen sorazmerno po nakupu blaga. Kontrola nad

pravilno evidenco bo vsekakor ena najzanimivejših točk dnevnega reda seje sveta potrošnikov.

Trgovska podjetja na debelo dele dobiček drugače. Ta delitev se izvrši po tako imenovanih splošnih predpisih. Višja ali nižja vrednost osnovnih sredstev, višji ali nižji znesek obratnih sredstev, višji ali nižji znesek izplačanih plač, boleznij, anuitet, rezervnega sklada in drugih izdatkov vpliva na višino zneska, ki ga podjetje lahko pridrži za sebe. Če podjetje ne doseže dobička v takšni višini, da bi zadostilo vsem predpisanim obveznostim po zakonu, mu ne ostane nič. Nasprotno, iskati mora sredstva za kritje teh izdatkov, ki jih pa najde edino v rezervnem skladu oziroma v zmanjšanju plač kolektivno.

Obveznosti iz dobička po zakonu so naslednje: 50% zvezni davek, boleznine delavcev in uslužbencev za prvih 7 dni, dodatki za ločeno življenje, dopolnilni prispevek za socialno zavarovanje, rezervni sklad, odplačila anuitet in premije za prihranke na stroških. Iz ostanka se izločijo plače iz dobička z vsemi prispevki, prispevek za okrajni investicijski sklad in okrajni proračun, nato pa še prispevek v občinski investicijski sklad in proračun. Vse te dajatve se določijo s posebno progresivno lestvico, ki jo predvidevajo družbeni plani. Če od dobička še kaj ostane, se mora plačati v zvezni proračun.

ODSTOTEK NA PROMET ZA PLAČE:

Poleg dobička, ki dokazuje, da je trgovsko podjetje sposobno — potrebno, imamo še en instrument, ki ga na to navaja. Z družbenim planom občine se določi, koliko odstotkov od prometa smejo znašati plače delavcev in uslužbencev v trgovini. Četudi predvideva tarifni pravilnik drugačne plače, jih sme podjetje izplačati le tedaj, če to dovoljuje odstotek na promet, določen z družbenim planom.

Če podjetje (trgovina) tudi doseže razliko v ceni (maržo), ki bi krila vse izdatke (stroške), a ne doseže zadostnega prometa, ne dobijo delavci in uslužbenci tega podjetja polnih plač, temveč le toliko, kolikor so v primerjavi z vnaprej določenim planom blagovnega prometa slednjega dejansko realizirali.

OPOZORILO POTROŠNIŠKIM SVETOM

O odstotku na promet za plače je bila obširna razprava že v času sprejemanja družbenih planov. Kontrolirati je treba, ali je odstotek za plače pravilno določen. Na morebitne pomanjkljivosti je treba opozoriti odgovorne organe v podjetju in pri oblastnih forumih.

NAŠE DRUŽBENE ORGANIZACIJE OB »TEDNU OTROKA«

Skrb občinske skupnosti za vsestranski razvoj otroka

Koprška občina sodi med naše najmlajše upravne enote v Sloveniji in vendar lahko danes z veseljem že ugotovimo, da naš primorski človek stopa v korak z ljudstvom svoje ožje in širše domovine in da se z njim spreminja tudi oblika pokrajine, v kateri živi in dela.

Prav posebno skrb posveča naša družba vzgoji mladega rodu in družini. Očitno je, da bi z golim posečanjem šole ne vodili našega otroka po poti, skladni z naprednimi načeli našega ljudskega prosvetljenja. Tako je skrb za otroka prva skrb družbenih organizacij, ki imajo razen ciljev socialnega in zdravstvenega varstva še nalogo, podpreti družino in otroka tudi materialno.

Prav te dni se pripravljajo Društva prijateljev mladine s sodelovanjem številnih družbenih organizacij na že tradicionalni »Teden otroka«. Pripravljali odbori marljivo snujejo delovne programe, ki bodo poglobili splošno družbeno skrb za družino in otroka. Organizacije, ki imajo v svojem programu skrb za varstvo mladine, bodo pregledale v tem obdobju delo preteklega leta in sestavile program za bodoče delo.

Tudi DPM v Kopru je v povezavi z ženskim društvom, RK, LMS,

Svetom za varstvo družine in množičnimi organizacijami sestavilo pripravljalni odbor, ki bo razen programa z uvodno akademijo, svečano sejo Sveta za varstvo družine, s športno prireditvijo in s predavanji pristopil tudi k izvajanju konkretnih nalog na terenu.

Ureditev Pionirskega doma v Kopru bo s svojo mlečno kuhinjo in urejeno knjižnico prav gotovo razveselila vse zaposlene starše, katerih otroci se zadržujejo v izvenšolskem času v tej ustanovi. Prav tako bodo pozdravili naši vaščani uvedbo novih mlečnih in šolskih kuhinj ter izboljšanje prejšnjih na podeželju. Občinski Svet za socialno skrbstvo bo v sodelovanju z Okrajnim odborom RK nudil vso pomoč v živilih in sodeloval pri organizaciji z navodili za njih uporabo. V zvezi s tem ne smemo pozabiti na patronažne službe, ki jih bodo morale razviti socialno-zdravstvene ustanove.

Zdravniški pregled otrok in izbor onih, ki bodo prišli v poštev za kolonije v prihodnjem letu, bo posebno na podeželju važen prispevek redni zdravstveni kontroli. Vzoredno s tem organizirajo Sveti za varstvo družine obisk vseh sirot v občini. Na ta način se bomo dokopali do važnih podatkov o stanju otrok socialno šibkih družin.

Vso pohvalo zasluži pobuda naših prometnih organov, ki bodo izkoristili »Teden otroka« kot kampanjo za znižanje prometnih nesreč. Tako si bo mladina iz Kopra ogledala v sredo, dne 3. oktobra vrsto ustreznih filmov o prometu, v soboto popoldne pa bodo pionirji-prometniki miličniki usmerjali promet na križišču pred hotelom Triglav.

Razen številnih drugih akcij bodo v okviru »Teda otroka« tudi razna predavanja in seminarji za starše. Vendar so prireditelji izrazili bojazen, da zaradi slabega odziva prebivalstva ne bo dosežen izobraževalni namen. Zato naj bo skrb lokalnih družbenih organizacij, predvsem pa društev žena, da

opozorijo roditelje na važnost in pomen predvidenih predavanj.

Glavni namen: skrb občinske skupnosti za vsesplošni razvoj otroka bo lahko dosežen le s sodelovanjem vseh, ki nam je do tega, da se bo naš otrok razvil v zdravega in razumnega človeka.

B. Borovič

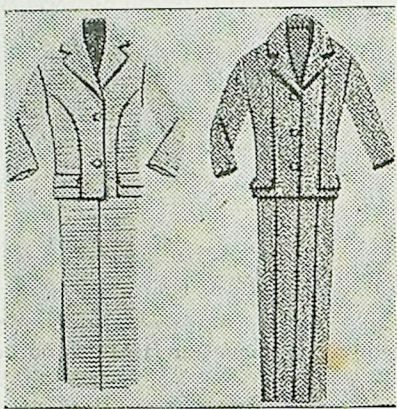
Priprave v Postojni

Tudi v postojnski občini se marljivo pripravljajo na »Teden otroka«. Na seji Sveta za zaščito matere in otroka pri občinskem LO je bila te dni seja, ki je bila posvečena prvenstveno vprašanju organizacije letošnjega »Teda otroka«. Sklenili so, da bo ves program tega tveda, razne prireditve in tekmovanja, vodilo Društvo prijateljev mladine, predsednik občine pa bo priredil sprejem mladinske delegacije. Predvidena so razna vzgojna in zdravstvena predavanja v mestu in po vaseh, kakor tudi predstave mladinskih filmov. V četrtek, 4. oktobra, bo akademija in lutkovna predstava, prirediteli bodo tudi razstavo mladinske literature in otroških igrač. Ob zaključku Teda bo predsednik občine sprejel najzaslužnejše delavce s področja zaščite matere in otroka.

V tem tednu bo tudi zdravniški pregled šoloobveznih otrok, Rdeči križ pa bo organiziral po šolah higienske krožke. Prav tako bodo imeli šolski odbori seje, na katerih bodo podrobno pregledali dosedanje delo in obravnavali tekoče probleme. Za področje občine bo izdelana statistika otrok, ki so vključeni v posamezne organizacije in društva. »Ština«

Kakor vsako leto praznujemo tudi letos od 1. do 8. oktobra »Teden otroka«. To je postala že tradicija skoraj vseh narodov sveta. V tem času posvetimo tečen dni širokim razpravam o problemih vzgoje in življenja naših otrok. To je tudi čas pregleda opravljenega dela in postavljanja novih ciljev raznih družbenih organizacij, katerih glavni smoter je pravilna vzgoja našega naraščaja ter skrb za družino. Namen Teda je, da poglobi splošno družbeno skrb za družino in za otroka in da prispeva k večji mobilizaciji in aktivizaciji staršev, prosvetnih delavcev, družbenih in društvenih organizacij in sploh vseh državljanov, ki so po svojem programu dela zainteresirani za ta vprašanja.

Dva modela dvodelnih oblek ali kostumov iz priljubljenega tweeda

NAČRT DELA OO ZVEZE ŽENSKIH DRUŠTEV V KOPRU

Prva je izobrazba

Aktivna in konkretna pomoč občinskim ženskim društvom in tri obširna posvetovanja

Na svoji zadnji seji je upravni odbor Zveze ženskih društev koprškega okraja predlagal načrt dela za sezono 1956-57.

Kot prvo točko svojega programa si je zadal nalogo, da aktivizira in utrdi ženska društva na terenu. Do zdaj imamo v koprskem okraju šest takih društev, in sicer v Kopru, Izoli, Sežani, Dutovljah, Postojni in Pivki. Pripravljali odbori pa so še v Piranu in Ilirski Bistrici. V Divači so baje žene izrazile željo, da bi imele samo zvezo zadržnic, toda ker v Divači zadruga sploh ni, bi bilo bolje, da bi osnovale svoje društvo.

Najobširnejši del programa ZZD so seminarji, tečaji in posvetovanja. Skupno z organizacijo RK namerava pripraviti okrajni odbor posvetovanje na temo »Zdravje in prehrana šolskih otrok«. Razen teoretičnih napotkov za zdravo prehrano bi to posvetovanje skušalo rešiti vprašanje šolske ambulante, mlečne in šolske kuhinje, podhranjenosti otrok in podobno. Pred posvetovanjem bi bila izvedena na terenu anketa o teh vprašanjih.

Drugo posvetovanje ob koncu zime in še pred rednim občinim zborom ZZD bi bilo na temo »Skrb za zaposleno ženo«. Podatke za to posvetovanje bi zbrali v otroških ustanovah (vrtec, pionirskih domovih, jaslih, otroških igriščih), delavskih menzah, šolskih in mlečnih kuhinjah, pri trgovinski mreži, v uslužnostnih podjetjih (šivalnicah, pralnica, krpalnica, stanovanjskih svetih) itd. Zaključki tega posvetovanja bi bili sklepi konkretne in realne pomoči zaposleni ženi.

Tretje posvetovanje bi bilo pozno

spomladi in bi zajelo vprašanja zdrave prehrane. Glavni podatki bi bili pravzaprav že zbrani na prvih dveh posvetovanjih, dopolnjeni pa bi bili s podatki o proizvodnji in predelavi živil, z delovanjem trgovske mreže in z navodili za pravilno pripravljanje hrane. Tako posvetovanja so bila že skoraj v vseh večjih krajih Slovenije.

V rubriki »Prosvetljevanje žene« bi bil najbolj omembe vreden načrt ZZD o organizaciji seminarja za tiste tovarišice, ki delajo v raznih družbenih organizacijah in v oblastvenih organih. Seminar naj bi bil najprej v okrajnem merilu, potem pa po občinah, in sicer po strokah. V tem okviru so še seminarji skupno z Zvezo zadržnic in Zavodom za pospeševanje gospodinjstva. To je seminar za pravilno pripravo in shranjevanje kolin, seminar za vrtnarstvo, tečaj za osebje internatskih kuhinj in za pripravo hrane v šolskih in mlečnih kuhinjah. Vsega skupaj bo predvidoma 10 daljših in 30 krajših tečajev. S tem v zvezi bi bilo posebno pozdraviti obljubo Zavoda za pospeševanje gospodinjstva v Kopru, da bo na svojem sedežu opremil sodobno kuhinjo ter delovno sobo za razne tečaje in seminarje.

ZZD je tudi sklenila, da bo sodelovala na vseh proslavah in akcijah, kot so Teden otroka, Novoletna jelka, 8. marec, Dan pomladi itd.

V dogovoru in sodelovanju s Svetom za prosveto in kulturo se bodo članice ZZD zavzemale za pouk gospodinjstva v tistih šolah, kjer so za to dani pogoji in kjer je na razpolago primeren kader.

Primeren poklic za naša dekleta

Ali poznate nove poklice gospodinjske dejavnosti?

Naš hitri gospodarski in družbeni razvoj zahtevata vedno več kadra in ustvarjata vedno nove poklice v skladu s sodobnimi znanstvenimi pridobitvami. Ves ta razvoj pa zahteva čim širšo vključitev žena v proizvodnjo in družbe-

Pravilnik o strokah in poklicih bo dopolnjen z novim nazivom: »gospodinjska stroka«. Zajel bo tele poklice: gospodinja, kuharica, dietna kuharica, družinska skrbnica, otroška negovalka, perica.

no življenje, obenem pa učinkovite ukrepe za razbremenitev delovne žene v gospodinjstvu. Ta krogotok je ustvaril tudi potrebo po novih poklicih na področju gospodinjske dejavnosti, kjer se morajo tudi uveljavljati načela sodobne znanosti in odpravljati dosedanja stihija. Skratka: tudi na tem področju potrebujemo primerne strokovne kadre.

V ilustracijo potreb v tej stroki naj navedemo le nekaj številke iz območja LR Slovenije:

V Sloveniji imamo 328 mladinskih internatov, 39 socialno skrbstvenih domov, 27 bolnišnic, 40 okrevališč. Skupno torej 434 obratov tako imenovanega kolektivnega gospodinjstva. V teh obratih se dnevno hrani oziroma stanuje 35 tisoč gojencev in oskrbovancev. Razen tega imamo še številne obrate družbene prehrane (menze, dietne kuhinje itd.). Nujna je tudi potreba po pomoči v zasebnih gospodinjstvih in v pospeševalni službi. Za vse to pa strokovnega kadra skoraj nimamo.

Mogoče marsikdo ne ve, da imamo šola za usposabljanje tega kadra prav v Kopru. To je Ekonomska srednja šola, ki ima razen gospodarskega tudi gospodinjski oddelek. Šola traja tri leta, predizobrazba, ki jo zahtevajo, pa je uspešno končana nižja srednja šola. Razlika v gospodinjskem oddelku od gospodarskega je v tem, da imajo namesto stenografije in strojepisja predavanja o gospodinjstvu, ekonomiki in nauk o prehrani v teoriji in praksi. Šola ima tudi eksperimentalno kuhinjo za praktične gospodinjske vaje. Po končani veliki maturi imajo gojenke možnost študija na višji gospodinjski šoli ali na ekonomski fakulteti. V osnutku novega zakona je za absolventke srednje gospodinjske šole predviden naslov

»gospodinjski tehnik«. Široko možnost zaposlitve smo že omenili.

Dodali bi le to, da je koprška šola edina te vrste v Sloveniji in da ima zdaj okrog 40 gojenk. Čez dve leti bo dala šola prve absolventke. Prijave sprejemajo še do 1. oktobra. Za zunanje gojenke je preskrbljeno v koprskem Dijaškem domu. Z. L.

ZA ZIMO

Paradižniki preprosto konzervirani

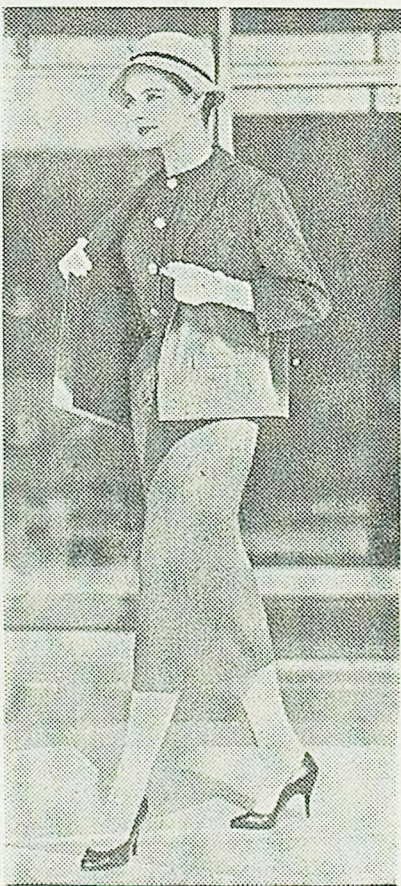
Zrele paradižnike operemo, jim odstranimo peclje in jih zrežemo na polovice. Denemo jih v veliko plitvo kozico in jih kuhamo tako dolgo, da začno razpadati, nato pa jih (z lupinico in semeni) denemo še vroče v manjše steklenice, ki jih napolnimo do vrha. Steklenice takoj zamašimo s prekuhanim zamaškom, nato jih obrnemo na glavo, spravimo v košaro, kjer naj se ohladi pokrite in tako zavarovane pred preprihom. Ohlajene steklenice zalijemo ob zamašku še z raztopljenim parafinom.

Tako pripravljen paradižnik uporabljamo kot sveže dušenega za rižoto, spagete, mesne omake in juhe.

Steklenice, ki jih napolnimo z vročim paradižnikom ali s čim drugim, moramo prej dobro pomiti in jih še razkužiti s tem, da jih, tik preden jih rabimo, segrejemo v vreli vodi ali tudi v štedilnikovi pečici.

Kostna juha ne bo kalna, če kosti prej prepražimo in jih nato zalijemo z vodo.

Z amoniakom lepo očistite krtače. Pazite pa, da namočite v vodo samo ščetine. Na liter vode damo žlico amoniaka.

Že več let nam moda kaže kombinacije, pri katerih je obleka ali vsaj krilo iz enakega blaga kot plašč, tričetrtinski površnik ali pa kratka jopica. Tudi naša slika vam kaže obleko in jopič iz enakega temnega in trežnega blaga enostavnega kroja. Praktično jesensko oblačilo!

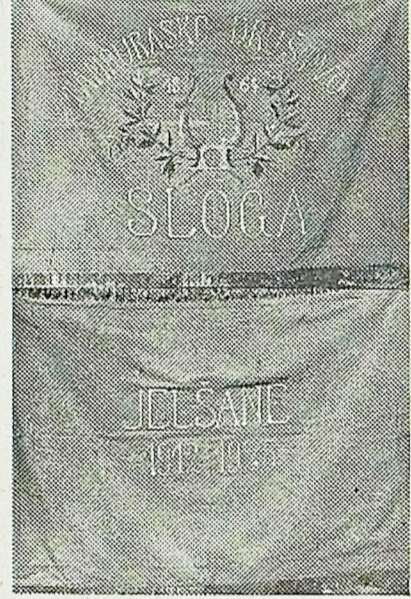
VISOKI JUBILEJ PROSVETNEGA DRUŠTVA »SLOGA« V JELŠANAH

VIHARNA POT

Minulo nedeljo so imeli vaščani v Jelšanah pri Ilirski Bistrici pomembno slavje: ob 92. obletnici ustanovitve svojega kulturno prosvetnega društva so ponovno razvili društveni prapor, ki so ga po čudnem naključju spet dobili — potem ko je prestal vsa preganjanja fašističnih okupatorjev med zadnjima vojnama. Jelšanska »Sloga« ima kaj burno zgodovino, saj se je v dolgih desetletjih nenehno borila za kulturni dvig in narodnostno zavest svoje vasi in vse okolice. Naj ob tej priložnosti na kratko seznamimo bralce našega lista z zgodovino Jelšan in jelšanske »Sloge«.

»Lublanske Novize« so dne 28. oktobra leta 1863 pisale:

— Iz Jelšan 20. okt. M... Ne morem se zadržati, da bi Vam ne povedal, kar sem letos popotovanje tukaj

Izgubljeni in spet najdeni prapor jelšanske »Sloge«

vidil in slišal. — Na malo Gospojnico se podam k velikim mašim v Jelšane. Tukaj slišim ubrano petje z močnim glasom orgel in godbo na gosli združeno. Menil sem, da poslušam petje in godbo v kakem mestu. Na pragu me že čakajo nekateri gospodje z Reke, Trsta in Gorice, kateri enoglasno hvalijo godbo in petje. Nismo pa se mogli prečuditi, ko zagledamo zdaj štiri dečke z gosli s kora proti šoli iti. Zvedili smo potem, da tukajšnji učitelj gosp. Feliks Pirč več dečkov v prostih urah godbe uči. — Drugi dan gremo v šolo k očitni konecletni skušnji. Bilo je čez 130 učencev in učenek zbranih... Tudi v vseh drugih predmetih so tako dobro odgovarjali, da smo se čudili; tudi svilojejo, zemljopisje in povestnico avstrijskega cesarstva so dobro znali. Mali deček

Mali harmonikaš Davorin Čekada že kar dobro obvlada svoj instrument

nas je razveselil z lepim nagovorom. Ko je bilo končano vse to, pridejo na vrsto nekateri dečki, kateri so godli nekoliko odlomkov iz opere »Belizar« prav dobro; naposled so zapeli solarji mnogo pesem cerkvenih in kratkočasnih. Ko so najboljši bile šolske darila podeljene, so zapeli cesarsko pesem.

Zato so že leta 1864 Jelšanci ustanovili svoje prosvetno društvo, v katerem so najprej gojili samo petje in igranje na gosli in harmoniji. Društvo so imenovali »Naprej«. Ko so bila leta 1867 odobrena društvena pravila, se je dejavnost razširila še za čitalnico. Leta 1912 se je društvo ponovno reorganiziralo in preimenovalo v »Tamburaško društvo ZVON«. Ze ime pove, kako se je širila društvena dejavnost. Zadnja reorganizacija je bila leta 1922 — že pod italijansko oku-

pacijo. Tedaj se je društvo preimenovalo v Prosvetno društvo »Sloga«.

Po nastopu fašistične vladavine pa so za jelšanske prosvetarje nastopili črni dnevi. Kljub temu pa so nekako vozili do leta 1927, ko so fašisti društvo razpustili in zaplenili ves inventar.

Vendar pa se Jelšanci s tem niso mogli sprijazniti. Neko noč so vdrli v občinsko pisarno k fašističnemu podestatu in mu vse premetali, narisali na mizo veliko mrtvaško glavo s kostmi, odnesli pisalni stroj itd. Neverjetno, toda res: podestat se je prestrašil in sam šel posredovat na Reko, da so Jelšancem vrnili zaplenjene instrumente in drugo imovino prosvetnega društva, ki je nato delovalo še do leta 1929. Tedaj pa je bilo v resnici konec in so člani prenesli svojo dejavnost v strogo ilegalno. Inventar so poskrili, društveno zastavo pa so odnesli spravit k jugoslovanskemu konzulu na Reko. Konzul je dal prapor tajno spraviti predsedniku Ciril Metodovega društva Miranu, ki je bival v Opatiji.

Ko je letos umrl v Opatiji tovariš Miran, je bila med njegovo zaupščino tudi slovita jelšanska zastava! Seveda so jo takoj izročili društvu; ponjo je šel prosvetni in gasilski veterani — 85-letni Jože Štemberger, ki je bil minulo nedeljo zastavi tudi ponovni boter ob njenem drugem razvitju.

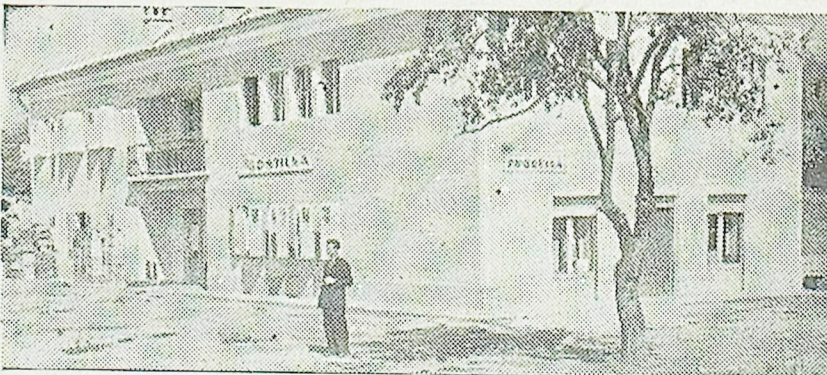
Iz zgodovine Jelšan je znano, da

prebivalce niso smatrali nekaj za Slovence, pa tudi za Hrvate, marveč so jim pravili Čiči. O tem vedo prav tako povedati Novize iz leta 1865. Dne 5. aprila pišejo:

Iz Jelšan v Čičih 28. marca. Citateljem »Novice« je znano... saj tudi pregovor pravi: »vsaka pesem je le en čas lepa.« Res, da Slovenci nismo, pa slovensko beremo in govorimo, če tudi hrvaško dobro umemo; iz naše fare gre vsako zimo do 600 možakov na Hrvaško doge tesat, ne pa brusov prodajat, kot g. dopisnik pravi. Če nam tudi Čiči pravijo, smo vendar slovanski narod in Slovencev bližnji sosedje, zatoraj se smemo tudi od njih marsikaj učiti. Tudi v šoli se naši otroci slovensko učijo; to je prav primerno, ker ljudstvo po vseh 13 vaseh fare slovenski jezik razume, govori pa ga v 7 vaseh...

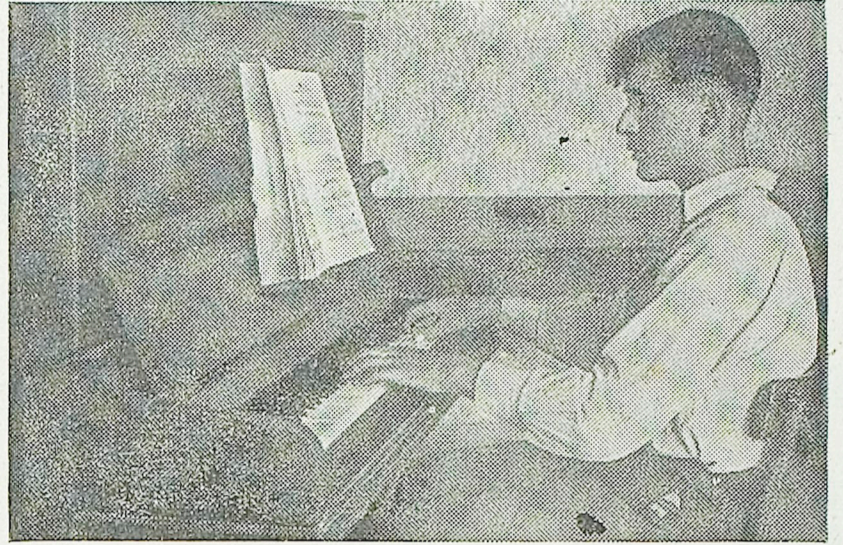
In danes? Jelšanskemu prosvetnemu društvu »Slogi« je treba že priznati, da je med agilnejšimi sorodnimi organizacijami. Ima močan mešani pevski zbor, tamburaški orkester, dramsko sekcijo in knjižnico. Kar je posebno pohvalno — društvo skrbi tudi za svoj naraščaj in ima med mladimi člani nekaj obetajočih talentov. Naj omenim le nadarjenega četrtošolca Mirka Slosarja, ki je obenem odličnjak tudi v glasbeni šoli v Ilirski Bistrici. Če bo napravil učiteljske, pri čemer mu bodo gotovo radi pomagali doma in na občini, bo za prosvetno delo v domačem kraju kmalu zelo dragocena moč.

Jelšanski zadrudni dom, v katerem ima svoje prostore tudi PD »Sloga«. Pred njim stoji agilni odbornik društva Jože Frol.

Nedeljska proslava je bila za Jelšance nova vzpodbuda za poglobitev in okrepitev kulturno prosvetnega dela. Starim veteranom na tem področju: Jožetu Štembergerju, Jožetu Frolu in drugim, so se pridružili že tudi mladi prosvetarji, zlasti učitelji. Mednje je treba takoj prišteti Stanko Štumf, ki vodi folklorno skupino, pa knjižničarko Jano Štembergerjevo in še vse pevce, igralce, pesalce, tamburaše, klaviriste in harmonikaše. Imajo seveda tudi težave, vendar pa so te malenkost v primerjavi z zvrhanim košem dobre volje, ki jo vsi kažejo za delo v društvu.

Rastko Bradaškja

Nadebudni klavirist Mirko Slosar izvaja že tudi težje skladbe.

Iz težkih dni bližnje zgodovine

Enajst žrtev v Črnotičah

2. OKTOBER 1943 — 2. OKTOBER 1956

Vsa Istra se bo te dni spominjala velike nacifašistične ofenzive iz prvih dni oktobra 1943, ko sta dve oklopni Rommelovi diviziji pregazili to zemljo od Trsta do Pulja in povsod sejali smrt in razdejnanje. Istra je bila takrat ena sama goreča bakla. Gorele so vasi: Šmarje, Marezige, Kubed, Popetre, Čežarji in druge. V treh dneh je padlo več kot 2500 borcev in aktivistov in zgorelo več tisoč poslopij.

Vendar vse to divjanje ni moglo zaustaviti borbe istrskega ljudstva. Takoj po končani ofenzivi, ko se ni utihnil odmev ropotanja tankov in oklopnjakov, ko se je še kadilo iz požganih vasi, ko so se ležali po gmajnah in gozdovih padli borci in postreljeni talci, so se že začeli znova zbirati borci, aktivisti in mladina. Takratni sekretar okrožnega komiteta KPS za Slovensko Istro tovariš Gruden ve povedati, da je k njemu prišlo nekaj mladincev, ki so ga vprašali: »Kaj in kako naj začnemo delati zdaj?«

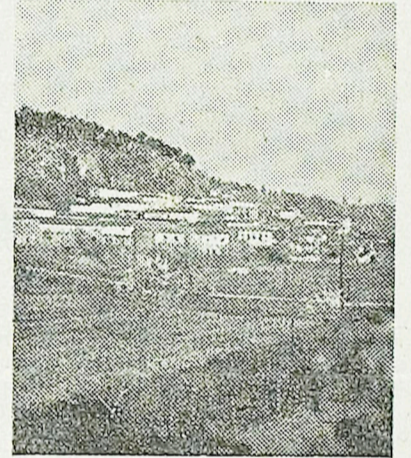
V Črnotičah na Malem Krasu so takrat zadnje dni septembra trgali gozdje. Pri trgatvi je pomagalo tudi pet italijanskih vojakov in en karabinjer. Ti so pripadali neki večji enoti, ki se je po razpadu razkropila in se v skupinah vračala v Italijo. Ta skupinica se je ustavila v Črnotičah, ker se je bala, da bi jo na poti skozi Trst v Italijo ujeli Nemci. Se na misel ni tem vojakom prišlo, da jih bodo prav tu unicile krogle Rommelovih zverin. Prav tako ni tiste dni mislilo na smrt enajst vaščanov, ki so mirno opravljali dela na polju in se razgovarjali o najnovejšem dogodku: kapitulaciji fašistične Italije.

Zvečer prvega oktobra 1943 je bil v vasi Tržaški bataljon, ki se je ponoči premaknili v Kubed. Tu se niso počutili varne in so se pomaknili globlje v Hrvaško Istro. Razkropljeni na manjše skupine so srečno prešli veliko ofenzivo.

Druga oktobra zjutraj je v Črnotiče planilo kakih 150 Rommelovih vojakov. Kar je bilo doma možkih, so se že prej poskrili v borovem gozdičku nedaleč od vasi. Mislili so, da bodo tam na varnem, pa si zverinski Nemci nekatere le našli in odvlekli v vas. Preplašeni so gledali ljudje in s pogledi iskali sočutja. Zaman. V očeh komandanta in vojakov, v orožju, v govorjenju in kretnjah je bila ena sama beseda: Smrt...

Nemci so iz skupine odbrali sedem ljudi in jih odgnali na pašnik blizu vasi. Na kraju, ki ga domačini imenujejo »Na Koluščah«, so jih postavili v vrsto in postrelili. Bili so: terenci Ivan Gobina, Jože Furlan, Andrej Furlan, Venčeslav Furlan, Ivan Furlan, Anton Metlika in njegov sin Viljem.

Drugo skupino, v kateri je bi-

Vas Črnotiče živi danes svobodno življenje

lo pet italijanskih vojakov, en karabinjer in domačin Ivan Furlan so ustrelili nad Ločko steno nad vasjo Loka. Tri vaščane: Ivana

Godino, Jožefa Furlana in Antona Božica pa so vzeli s seboj kot nosače municije. Vse tri so drugi dan 3. oktobra ustrelili pri Sočergi.

Ustreljeni Ivan Furlan je pustil vdovo in pet otrok. Najstarejši sin, ki je takrat imel šele 16 let, je drugo pomlad, 25. maja odšel v partizane, da bi maščeval padlega očeta in vaščane. Danes je aktivni poročnik v JLA. Terenci Gobina je zapustil vdovo in tri otroke, Jože Furlan pa vdovo in štiri otroke.

Dva dni so ustreljeni talci ležali na pašniku onstran vasi. Domačini se jih niso upali pokopati, ker je okupator še vedno divjal po Istri. Ko so se zadnje kolone pomikale proti Trstu, so padle talce prepepljali na pokopališče in jih na tiho pokopali. Tudi ustreljeni Italijani in karabinjer so tam dobili svoje zadnje počivališče.

Iz Črnotič je bilo v partizanih 21 vaščanov. V borbi so padli štirje. Tako je ta mala kraška vasica dala skupno 15 človeških žrtev v borbi za svobodo.

Trinajstič odpada z drevja orumenelo listje, trinajstič zori gozdje na trtah, trinajstič se spominjamo na tiste dni groze in razdejanja. S tiho žalostjo v srcih polagajo ljudje na grobove padlih borcev in talcev vence in jesensko cvetje.

P. A.

FRANCE MAGAJNA

Poglavje o imenih

(Nadaljevanje in konec)

»Pivka«, kot je danes, je pred vsem ime reke »Pivke«, rodne mamice pozneje »Ljubljaničke«, obenem pa razumemo pod tem imenom še vso planoto trikotnika Sentpeter—Postojna—Razdrto. Reka se imenuje tako in dežela tudi, ni bilo torej potrebno, da bi še v tretje izbrali to ime. In še to posebnost smo ustvarili: Železniško križišče je na hribu in višje od Pivške doline, vendar moramo pisati po ukazu »ikonoklastov«, da gremo »v Pivko, ko gremo na postajo, in da gremo »na Pivko, kadar se napotimo nekam v Pivško dolino. To je najnovejši pravopis, ki ga moramo spoštovati!

Koliko je zmot v imenih in imenovanjih krajev širom Slovenije, je znano samo bogovom. Ime moje rojstne vasi pišemo navadno »Gornje Vreme«. Tako so nas učili v osnovni šoli. Nekeč me je nekdo prepričeval, da je to zgrešeno, ker pravo ime se piše »Gornje Vreme. Naj bo tako ali tako, ta razlika je nepomembna, bolj važno je, da ljudje, ki so daleč od tu, kaj pogostoma spremenijo imenu naši vasi ali naše doline tudi spol. »Vreme« (zgornje ali spodnje) onikamo, pravimo jim »vi« ali »oni«, zmeraj v množini in nikoli v ednini ali dvojini. V sklanjanju pravimo »iz Vrem, v Vreme, pri Vremah, z Vremami.

Ime naše vasi in doline nima nikake zveze z vremenom ali vre-

menoslovjem sploh in kar užaljena se počutim, kadar mi kdo pravi, da sem iz »Gornjega vremena« in ne iz Gornjih Vrem. Vreme so torej pišejo in sklanjajo v množini kakor Domžale. Senožeče, Dutovlje, Sečovlje in podobno.

Nasprotno z Vremci se pa Lokavci jezijo, ker jim neznani pismonoški pogostoma predsedajo njihovo vas iz ednine v množino. Namesto, da bi pisali »Lokev«, pišejo mnogokrat »Lokve«. Irma Mavec, ki se je nedavno ponesrečila nekje pri Divači (Sl. Jadran, št. 32: Tedenska prometna kronika), ni doma iz »Lokev« pač pa iz Lokve pri Divači. Ime vasi je torej »Lokev«, ki se sklanja v ednini. Njeni prebivalci se imenujejo Lokavci in Lokavke (ne Lokavčiče). (To je tudi prav, ker so »lokavi« prav vsi!)

Pred zmotami ni varen nihče, niti znanstvenik. V Proteusu, ki je znanstvena revija, poroča v tretji številki sedemnajstega letnika (15. novembra, 1954) tov. M. Pleličar o »vrniku«, posebnem kamenitem drobirju, ki ga najdemo po raznih krajih našega Krasa in tudi v bližini Divače in Dolnjih Ležeč. Doljne ali Zgornje Ležeče se tudi pišejo v množini, v članku so pa Doljne Ležeče enkrat zapisane pravilno, pozneje so pa postavljene v ednino (... »zahodno od Doljnega Ležeča«... »nahajališče pri Dol. Ležečem«... »zahodno od Dolnjih Ležeč« in »nahajališče pri Dolnjih Ležečah). »Errare humanum est«, pravijo učenj Latinci.

TELESNA VZGOJA · ŠPORT · ŠAH

ŠAH

250 igralcev na šahovskem festivalu v Portorožu

Ze tretje leto je Portorož privalbil množico šahistov iz vseh ljudskih republik na največji vsakoletni moštveni turnir v naši državi. Letos je sicer udeležba nekoliko slabša kot lani, vendar je število — 60 ekip in nad 250 igralcev — kar zadovoljivo. Zal ni letos nobenega moštva iz tujine, kar je pripisati objektivnim težavam zaradi poznega razpisa in morda pomankljive organizacijske priprave.

Turnir se je začel v ponedeljek v hotelu Palace. Do zaključka redakcije smo prejeli rezultate dveh kol. V A-skupini so imela največ uspehov LŠK (Ljubljana), SK Mikrob (Banja Luka), ŽSD Maribor, AŠK Olimpia (Ljubljana) in Somborski SK. V B-skupini: Takovo, Bjelovar, Poreč, Železničar (Maribor) in Iskra, v C-skupini: Rudar II (Trbovlje), Solidarnost (Kamnik) in Piran ter v D-skupini: Edo Blažek (Zagreb), Jugopetrol (Novi Sad) in Velika Gorica.

Končne rezultate vseh treh turnirjev bomo objavili v prihodnji številki.

Na turnirju sodeluje tudi pet primorskih moštev, in sicer Koper I in II, Piran, Izola, Portorož in Sežana.

Prvo koprsko moštvo tekmuje v B-skupini. V svoji podskupini je izgubilo srečanje z Bjelovarom z 1:3, s Takovom pa so igrali neodločeno. Rezultat je slab, saj bodo v najboljšem primeru zasedli le tretje mesto.

Piran tekmuje v C-skupini. V svoji podskupini je odigral le eno tekmo, in sicer z Obrtnikom II iz Maribora, in ga prepričljivo premagal s 3:1. Pirančanom lepo kaže, da se bodo plasirali na prvo ali na drugo mesto v svoji podskupini.

V D-skupini se bodo primorska moštva verjetno plasirala na sredino tabele. Izola je premagala Celulozo iz Vidma s 3:1, z istim rezultatom pa je izgubila srečanje z Jugopetrolom. Sežana je igrala z Železničarjem II neodločeno 2:2.

STRELSTVO

V nedeljo je bilo v Kopru II. republiško tekmovanje obveznikov predvojaške vzgoje LR Slovenije v streljanju. Zbrali so se najboljši strelci iz vseh enajstih okrajev naše republike. Tekmovali so za prvenstvo okrajev in posameznikov, obenem pa je bilo tudi izbirno tekmovanje za sestavo republiške reprezentance, ki se bo 7. oktobra pomerila s strelci LR Srbije.

Prvo mesto so dosegli Mariborčani (1089 točk), drugo Celjani (1043 točk), tretje Kranj, četrto Ljubljana. Koper je zasedel sedmo mesto.

Med posamezniki je slika takšna: 1. Dimic Milena, Ljubljana (126 točk), 2. Mikulič Lojze, Ljubljana (122 točk), 3. Otrin Jože, Kranj (122 točk) — od 150 dosegljivih.

Ob 12. uri je bila v prisotnosti organizatorjev in zastopnika JLA slovesna predaja pokala in razdelitev diplom. Ob tej priložnosti so poslali tekmovalci pozdrave predsedniku Titu.

Na vprašanje, ali je koprška ekipa razočarala, je tovariš Stane Majcen, okrajni inšpektor OLO Koper in vodja tekmovanja odgovoril: »Nasprotno, s sedmim mestom smo lahko zadovoljni. Če upoštevamo, da se razvija strelski šport v večjih mestih pod ugodnejšimi pogoji, potem nam sedmo mesto ne more biti v sramoto.«

Boro Borovič

LAHKA ATLETIKA

Na višji ženski gimnaziji v Ajdovščini so priredili lahkoatletsko tekmovanje, kar je za Ajdovščino vsekakor prva tovrstna prireditev. Objavljamo nekaj rezultatov:

Tek na 80 m: 1. Sonja Pagon 12 sekund;
skok v daljino: 1. Sonja Pagon 4,35 m;
met krogle: 1. Petra Marin 9,25 m;
tek na 500 m: 1. Zorka Marc 1:46,8.

NOGOMET

PORAZ PRIMORSKIH MOŠTEV

V ljubljansko-primorski nogometni ligi so v nedeljo vsa tri primorska moštva doživela poraz. Nova Gorica je izgubila v Ljubljani z Grafičarjem s 5:2, z istim rezultatom je izgubil Branik v Trzinu, Izola pa je na domačem igrišču premagal Slovan s 5:3.

LESTVICA

Ilirija	3	2	1	0	6:2	5
Triglav	3	2	1	0	11:4	5
Krim	3	2	1	0	10:4	5
Slovan	3	2	1	0	8:5	5
Grafičar	3	1	1	1	6:7	3
Tržič	3	1	0	2	7:8	2
Izola	3	1	0	2	8:12	2
Branik	3	1	0	2	6:11	2
Mladost	3	0	1	2	2:4	1
Nova Gorica	3	0	0	3	5:12	0

V nedeljo bo na sporedu četrto kolo z naslednjimi srečanji: Ilirija—Nova Gorica, Triglav—Grafičar, Slovan—Krim, Branik—Izola in Mladost—Tržič.

PRVENSTVO PRIMORSKE V KOŠARKI

V nedeljo, 23. septembra je bilo v Postojni primorsko prvenstvo v košarki. Udeležile so se ga 4 ekipe: Koper, Tolmin ter dve ekipi iz Postojne. Rezultati posameznih srečanj so naslednji: Postojna A : Postojna B 116:40, Postojna A : Koper 68:49, Postojna A : Tolmin 106:48, Koper : Postojna B 36:23, Tolmin : Postojna B 34:29, Koper : Tolmin 60 : 37. Lestvica prvenstva je:

Postojna A	3	3	0	0	290:137	6
Koper	3	2	0	1	145:128	4
Tolmin	3	1	0	2	119:145	2
Postojna B	3	0	0	3	92:186	0

Najboljši strelci na turnirju so bili Bazjako 77, Miklavčič 63, Vižin 58 (vsi Postojna A) Fili 44 (Tolmin), Košev itd.

Prireditelj je poklonil vsem sodelujočim ekipam lepe diplome, razen tega pa je ligasko moštvo iz Postojne dobilo pokal KZS in naslov prvaka Primorske. Ekipa iz Kopra je dobila lep pokal kot najboljši začetniško moštvo.

Organizacija tekmovanja je bila dobra, gledalcev precej. Kljub majhnemu številu tekmovalcev je prvenstvo pokazalo, da si košarka na Primorskem sicer počasi toda vztrajno utira pot.

B. L.

V PRIMORSKI PODZVEZI VODI POSTOJNA

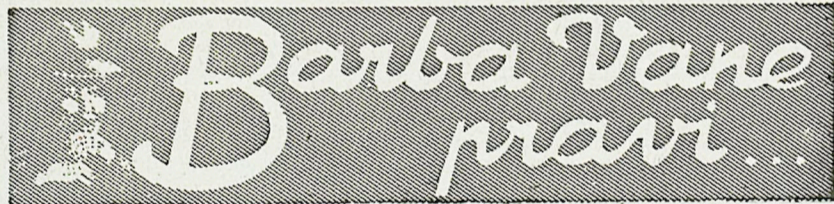
V tretjem kolu primorske nogometne zveze je Anhovo premagalo Primorje iz Ajdovščine s 4:2, Rudar Tabor z 2:1, Koper in Postojna pa sta igrala neodločeno 2:2. Po nepopolnem tretjem kolu (zaradi odloženih iger) je stanje na tabeli naslednje:

Postojna	3	2	1	0	8:5	5
Rudar	3	1	2	0	8:5	4
Tabor	2	1	0	1	6:4	2
Anhovo	3	1	0	2	6:10	2
Koper	2	0	1	1	4:5	1
Primorje	1	0	0	1	2:4	0

V četrtem kolu bodo igrali: Tabor—Koper, Primorje—Postojna in Anhovo—Rudar.

ROKOMET

V srečanjih med ajdovskimi gimnazijci v rokometu je imelo največ uspehov moštvo VIII. razreda, ki je v dveh tekmah zmagalo, eno pa je igralo neodločeno. Na drugo mesto se je plasiral VI. razred, na tretje pa VII.

Ko se človek kam nameni, se ponavadi najprej pozanima za avtobusne in druge prometne zveze. Če je motoriziran, seveda ta skrb odpade; takih pa je malo. Njim še bolj zapleten vozni red ne more doživeti, zato pa ostali smrtniki toliko bolj čutimo krizo na tem področju, saj kaže, da so si zadnje čase avtobusi in njihovi vozniki redi v smrtnem sovraštvu. Prav te dni se je zgodilo: peljal bi se bil rad v Portorož in pogledal sem na »razpored« na koprski avtobusni postaji. 9,25 je pisalo. Ravno prav, sem rekel, še pet minut imam časa. Pa čakam pet in še pet in še dvakrat po pet minut. Postajam nervozen, ker se mi je mudilo. No, nazadnje sem stopil povprašat k okencu. »Vsak čas bo tu«, so mi vljudno odgovorili, »odpelje točno tri četrt na devet.« Ja, sem rekel, »kaj pa vozni red, zakaj pa tam drugače piše?« Samo spogledali so se, rekli pa nič takega, kar bi lahko upošteval.

Vendar sem srečno prišel v Portorož, nazaj grede pa sem se malce ustavljal v Izoli, kjer sem zavil na malico v ljudsko menzo. Razen šunke sem dobil še nekoliko pajčevine in ščurkovo pašteto. Rekli so mi, da ima za to zaslugi mestna pekarna, obrat številka 1. Izkoriščam priložnost in se ji najlepše zahvaljujem. Takšen prizrepk pa velja zaliti, sem mislil, in zakoračil v naj-

boljši izolski lokal, ki ima zveneče ime »Hotel Zora«. Naročil sem en deci radenske vode in zvedel, da je to navadna zafkancija delovnih ljudi kolektiva in da se sploh ne splača streči takim gostom. Vljudna natakarica bi mi bila verjetno povedala še marsikaj podobnega, pa nisem čakal. Tudi njej najlepša hvala za pojasnilo.

Ko sem tako ugotovil, da se Izola po gostinski plati zelo lepo razvija, sem se zapeljal še v Valdoltra. Tja so me bili namreč povabili, da bi videl tisti znameniti gnojnični kanal, ki je speljan skozi vrt pri gostišču ex Norbedo. Čedna stvar. Dva gosta sta vpričo mene padla v nezavest zaradi plinov, ki uhajajo iz njega. Šef gostišča pa je kot kaže izgubil tisti podaljšek sredi obraza, saj bi se bil sicer že spomnil in dal kanal očistiti.

Meni so osebno zelo všeč podjetni ljudje. In tak je gostilničar Rebec v Parjah pri Pivki. Odkar je tobačna tovarna razpisala nekakšno loterijo in žrebancje številki na notranjem ovoju cigaret, prodaja Rebec »Moravo« samo še v nepopolni embalaži. Kako se mu bo kaj loterija splačala, še ne vem. Nekaj pa bo gotovo zadel, kakor pribito; za to bo že preskrbel sodnik za prekrške. Loterija je pač igra na srečo, vsi pa nimajo sreče.

ODBOJKA

ILIRSKA BISTRICA — OKRAJNI PRVAK

V nedeljo je bil v Kopru zaključek prvega okrajnega prvenstva v odbojki. Medtem ko je Ilirska Bistrica pred tednom dni v Postojni prepričljivo zmagala, je tokrat močno razočarala, saj je zasedla šele četrto mesto (prvi Koper, drugi Portorož in tretja Postojna). Ker pa je imela še s prejšnjega turnirja precejšnjo prednost v točkah in v dobljenih setih, je kljub dvema porazoma v Kopru osvojila v končnem plasmanu prvo mesto in naslov okrajnega prvaka TVD Partizan za letošnje leto.

Posamezni rezultati turnirja v Kopru so bili naslednji: Koper—Postojna 3:2, Koper—Izola 3:0, Portorož—Koper 3:2, Koper—Pivka 3:0, Koper—Ilirska Bistrica 3:1, Postojna—Ilirska Bistrica 3:0, Ilirska Bistrica—Portorož 3:1, Ilirska Bistrica—Izola 3:0, Ilirska Bistrica—Pivka 3:0, Postojna—Pivka 3:0, Pivka—Izola 3:2, Portorož—Pivka 3:0, Portorož—Izola 3:2, Postojna—Izola 3:0 in Portorož—Postojna 3:2.

KONČNA LESTVICA

Ilir. Bistrica	10	8	2	25:9	16
Postojna	10	7	3	26:12	14
Koper	10	7	3	23:13	14
Portorož	10	6	4	23:22	12
Pivka	10	2	8	10:27	4
Izola	10	0	10	7:30	0

V nedeljo se bo moštvo Ilirske Bistrice pomerilo v Kanalu ob Soči s tamkajšnjim Partizanom za naslov najboljšega odbojarskega prvaka Primorske. Povratno srečanje bo naslednjo nedeljo v Ilirski Bistrici.

Objava

GORELA OKTAVIJ iz Sečovelj prepričuje neresnične izjave proti SPILER Stefaniji ter se ji zahvaljuje, ker je odstopila od tožbe.

ZAHVALA

Vsem, ki so našega dragega moža in očeta

JOSIPA GLAZARJA

spremili na njegovi zadnji poti, dne 19. 9. 1956 se prav iskreno zahvaljujemo. Iskrena zahvala vsem za izraze sožalja, številne vence in darovalcem cvetja. Še posebno se zahvaljujemo pevskemu zboru Kulturnoprosvetnega društva iz Postojne, gasilski godbi ter tovarišu Antonu Koršiču za nagrobni govor. Zalujoča družina: žena Alojzija in sinovi.

Vobče me imajo ljudje kar radi. To sem že nekakrat ugotovil. Vendar nisem še doživel takšnega sprejema, kot so mi ga pripravili v nekaterih vaseh na našem področju. Na Starodu pri Podgradu so prišli vsi vaščani skupaj ker so mislili, da sem cestar, ki se še ni pokazal na njihovi cesti, čeprav je že lep čas »zadolžen« zanje. To pa se cesti temeljito pozna.

Nič manj me niso bili veseli v Ocizli pri Kozini in Dolu pri Hrastovljah, kjer so me zamenjali z učiteljem, ki ga še zdaj čakajo. Mularija pa vesela, da ga ni, saj ima na lepem kar mesec dni počitnic več kot drugje. Ugotovil pa sem, da mladež te počitnice koristno uporablja, saj sem jih pri Kocjančičevih v Dolu našel lep kup pri briškoli.

V Divači sem povprašal, koliko časa bodo še gradili tisto stanovanjsko poslopje poleg »Risnika«. Povedali so mi, da je že zdavnaj dograjeno, da pa ne morejo najti nikogar, ki bi pospravil gradbeni material, kar ga je ostalo. Drugi pa spet pravijo, da so nalašč pustili vse navskriž kot dokaz intenzivne gradbene dejavnosti. Morda.

Najlepša pa se mi je primerila v Prešnici, kjer sem mimogrede pobaral predsednika vaškega odbora, če v njegovi vaši kaj berejo časopise. »Časopisi niso za kmete«, se je modro odrezal. »Bere naj tisti, ki nima drugega dela.« Vidite, pa niso bili vsi tega mnenja, zakaj že čez dobro uro se je dvajset vaščanov naročilo na naš časopis. In vsi ti so prav zdajle prebrali, kako naprednega predsednika imajo. Vse jih pa pozdravljam in z njimi vse druge!

Vaš Vane

ČESTITKA

Tovariš VLADO TUSOLIN iz Kopra slavi te dni 50 let življenja. Ob tej priložnosti mu njegovi delovni tovariši iz tiskarne, uredništva in uprave časopisno-založniškega podjetja »Slovenski Jadran« prisrčno čestitajo in želijo še mnogo let zadovoljnega življenja!

DVOKOLESA od 7000 lir naprej in MOTORNA VOZILA od 45.000 lir naprej dobite pri tvrdki MARCON, Trst, ulica Pietà št. 3. — Oglejte si naše zaloge!

VELEBLAGOVNICA »FELICE« Ulica Carducci 41, Trst, Velika izbira delovnih oblek, srajc, pletenih suknjic — hlač. Prvovrstno blago po najnižjih cenah v Trstu!

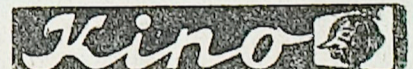
DVOKOLESA, MOTORNA KOLESA ter vse nadomestne dele po naročilu pošiljamo v vse kraje. Poseben popust za podjetja.

Cottur, ulica Crispi 8 — Trst MOTORČKE za dvokolesa, dvokolesa, ciklomotorje ter motorna kolesa pošiljamo po naročilu v vse kraje. Cene zelo ugodne. Pišite nam za informacije in naročila: TASSAN, ulica Udine 61, Trst.

Sprejemmo kvalificirano NEGOVALKO samsko, srednjih let, ki ima lep odnos do otrok. Stanovanje in hrana v zavodu. Plača po uredbi. Vzgojni zavod »Elvire Vatovec« Portorož

NEDELJA, 30. septembra: 9.00 Kmetijska ura; 14.15 Glasba po željah; 15.15 Poročila; 15.20 Glasba po željah (II. del); 15.45 Nastop moškega zbora PD »Bojan« iz Dornberga p. v. prof. Ceneta Maticiča (magnetonfonski posnetki z dne 14. 3. 55); 16.10 Promenadni koncert; 19.00 Primorski dnevnik; 19.15 Lahka glasba. PONEDELJEK, 1. oktobra: 7.15 Domače vesti; 7.25 Glasba za dobro jutro; 7.45 Koledar; 13.30 Vesti in pregled tiska; 13.45 Naš operni ponedeljek; 14.15 Domače vesti; 14.20 Sportni tednik; 14.30 Lahka glasba in objave; 14.40 Slovenske narodne. TOREK, 2. oktobra: 7.15 Domače vesti; 7.25 Glasba za dobro jutro; 7.45 Koledar; 13.30 Vesti in pregled tiska; 13.45 Tisoč in en takt; 14.15 Domače vesti; 14.20 Naše gospodarstvo; 14.30 Lahka glasba in objave; 14.40 Kvintet Niko Stritof. SREDA, 3. oktobra: 7.15 Domače vesti; 7.25 Glasba za dobro jutro; 7.45 Koledar; 13.30 Vesti in pregled tiska; 13.45 Pisan glasbeni spored; 14.15 Domače vesti; 14.40 Zbori in solisti pojo narodne pesmi. ČETRTEK, 4. oktobra: 7.15 Domače vesti; 7.25 Glasba za dobro jutro; 7.45 Koledar; 13.30 Vesti in pregled tiska; 13.45 Priljubljene popevke; 14.15 Domače vesti; 14.20 Glasba po željah. PETEK, 5. oktobra: 7.15 Domače vesti; 7.25 Glasba za dobro jutro; 7.45 Koledar; 13.30 Vesti in pregled tiska; 13.45 Ugani z nami, kaj je to?; 14.15 Domače vesti; 14.20 Zapiski našega reporterja; 14.30 Lahka glasba in objave; 14.40 Parada godal; Izvajajo: C. Stepleton, S. Black, E. Ros in Ray Martin. SOBOTA, 6. oktobra: 7.15 Domače vesti; 7.25 Glasba za dobro jutro; 7.45 Koledar; 13.30 Vesti in pregled tiska; 13.45 Spored zabavnih motivov; 14.15 Domače vesti; 14.20 Zivljenje ob našem morju; 14.30 Lahka glasba in objave; 14.40 Gorenjski kvartet.

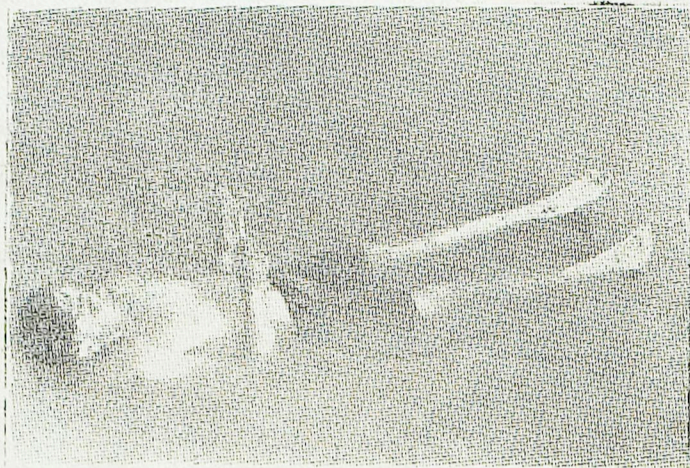
V KOPRU: 28.—30. IX.: italijanski film O. K. NERONE; 1.—2. IX. ameriški barvni film LJUBIM MELWINA; 3.—4. X. jugoslovanski film HANKA. V IZOLI: 28. IX. avstrijski film ZDAJ SMO PA TAM; 29.—30. IX. italijanski film 10 LJUBEZENSKIH PESMI; 1.—2. X. ameriški barvni film DESTROY; 3.—4. X. ameriški barvni film MOZ Z REVOLVERJEM. V PIRANU: 28. IX. madžarski barvni film KVIŠKU GLAVO; 29.—30. IX. jugoslovanski film ZASLEDOVANJE; 1.—2. X. ameriški barvni film MOZ Z REVOLVERJEM; 3. X. italijanski film 10 LJUBEZENSKIH PESMI; 4.—5. X. ameriški barvni film DESTROY. V SMARJAH: 29. IX. italijanski film MILIJONSKI NEAPELJ; 30. IX. sovjetski barvni film REVIJA; 3. X. ameriški barvni film DESTROY. V SKOFIJAH: 29. IX. madžarski barvni film KVIŠKU GLAVO; 30. IX. ameriški film ZMAGA ALI SMRT; 3. X. ameriški barvni film LJUBIM MELWINA. V SECOVLJAH: 29. IX. ameriški film ZMAGA ALI SMRT; 30. IX. ameriški film NE POJ MI ZALOSTNIH PESMI; 4. X. jugoslovanski film TRENUTKI ODLOČITVE. V DEKANIH: 29. IX. sovjetski barvni film REVIJA; 30. IX. italijanski film MILIJONSKI NEAPELJ.

Kaj je laže: Poslušati ali govoriti

Včasih naletimo na posebno zgovornega človeka, ki ne da drugemu do besede, zraven pa še »trobežlja« tjavendan, da ga imamo kmalu čez in čez dovolj. Ob takšni priložnosti si navadno mislimo: »Raje bi ga nosil kot poslušal!« Toda poslušati ni težko samo v takšnih primerih. To je pokazalo tekmovalje med govorniki in poslušalci, prirejeno, da bi ugotovili kaj je laže — govoriti ali poslušati.

Udeleženci so tekmovali v parih, ki so bili sestavljeni iz govornikov in poslušalcev. In zanimivo je, da so na splošno govorniki zdržali dalj časa kot poslušalci. Tako je bilo tudi s parom, ki je nazadnje še ostal in zmagal. Govornik je govoril nepretrgoma že 41 ur, ko si je njegov partner nenadoma zatisnil ušesa in kričnil: »Dovolj, ne morem več!« Pozneje je povedal, da je zadnje ure tekmovalja trpel neznosne muke; medtem pa je govornik dejal, da bi bil še lahko govoril nekaj ur.

Upoštevajmo to, ko nas prime govorniška žilica!

Udobno kopanje. So jezera, katerih voda je tako nasičena s soljo, da je njena specifična teža večja, kot specifična teža človeškega telesa. V takem jezeru je skoraj nemogoče utoniti. Kopalec lahko mirno leži na vodi in bere knjigo, kot to vidite na naši sliki. Tako vodo ima Mrtvo morje, v Sovjetski zvezi pa jezero Medvežje.

Potniška ladja na atomski pogon

Američani imajo že svojo atomsko podmornico in gradijo jo tudi Angleži. Medtem pa javljajo iz Francije o prvi prekoceanski potniški ladji na atomski pogon. Zgraditi jo nameravajo do 1960 leta. Če se jim bo to posrečilo, bodo prvi potniki lahko že čez dobra tri leta potovali čez ocean z atomsko ladjo, ki bo odtlej redno vozila na tej progi. Ladja, za katero imajo pripravljene že vse načrte, bo dolga 270 m in bo vozila s hitrostjo 38 morskih milj na uro. Na njej bo prostora za okrog 3000 potnikov, stroški gradnje pa bodo znašali okrog 80 milijonov dolarjev. Ladjo bodo opremlili tudi s pripravo za destilacijo vode, stabilizatorji in drugimi modernimi napravami.

Ves svet budno spremlja razvoj sueške krize, do katere je prišlo po nacionalizaciji te važne komunikacijske zveze s strani Egipta. Velika večina držav priznava Egiptu pravico do prekopanja, medtem pa se zlasti Anglija in Francija krčevito upirata, da bi se odpovedali velikim profitom, ki jima jih je dajalo upravljanje prekopanja. Razen konferenc in političnega pritiska na Egipt sta obe državi začeli tudi z nekaterimi vojaškimi pripravami, ki naj bi spravile egiptovsko vlado na kolena. Na te grožnje so Egipčani odgovorili z množičnim javljanjem v prostovoljno armado, medtem pa se tudi njihova redna vojska in mornarica resno pripravljata za vsak primer. Na sliki: mornarji vojne ladje pri vajah s topovi.

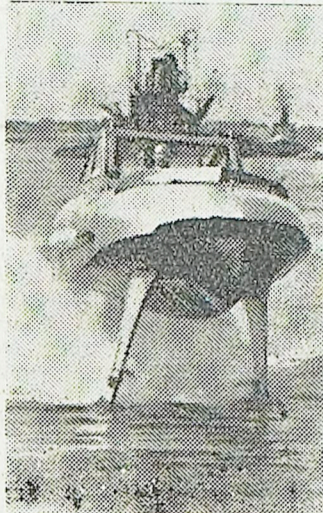

Napitnina vračunana? Nobena resnično inteligentna oseba tega ne verjame.

Nova ledena doba

Čez deset tisoč let bo pri nas nastopila nova ledena doba. Tako so izračunali znanstveniki na podlagi spreminjanja položaja zemlje. Z natančnimi računi so namerič ugotovili temperaturne spremembe na posameznih delih zemeljske oble za več desetisočletij nazaj in so spoznali določene zakonitosti, ki omogočajo, da na tej podlagi predvidevajo spremembe položaja Zemlje in s tem v zvezi tudi temperature na njej za daljšo dobo.

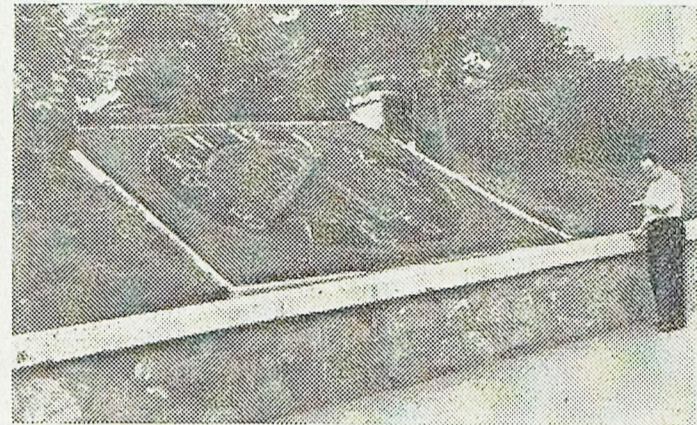
Zanimivo je, da je že pred tridesetimi leti srbski znanstvenik Milanković prišel do enakih zaključkov ko je ugotovil, da Zemlja menja svoj položaj glede na sonce vsakih 91.800 let. Zdaj so z mnogimi sodobnejšimi in popolnejšimi tehničnimi napravami potrdili njegove zaključke.

Spet nova »ladja bodočnosti«. Tako jo je krstil njen izumitelj — nemški inženir Wendel. Značilnost novega modela je v tem, da se pri vožnji dvigne iz vode, kar zmanjša trenje in poveča hitrost gibanja.

ANEKDOTA

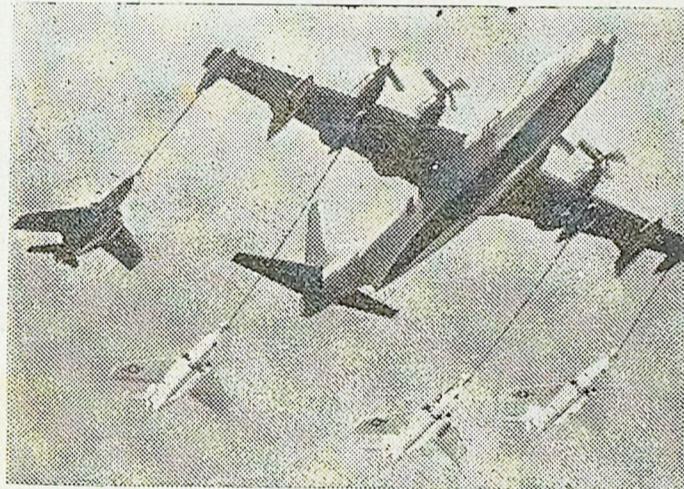
Nekoč, ko je bil slovit slikar Picasso še na začetku svoje kariere, ga je obiskala njegova teta. Stopila je v atelje in si dolgo molče ogledovala slikarjeve stvaritve. Nato se je obrnila k nečaku in ga zaskrbljeno vprašala: »Pavel, povej mi po pravici, ve tvoja mati kaj počenjaš?«

Mesto Kijev v Sovjetski zvezi ima svojevrstno znamenitost: veliko uro, ki je vsa posajena s cveticami. Cvetlice na številnicah, številnicah in kazalcih cvetijo v različnih barvah, tako da je mogoče že na daljavo ugotoviti čas, ki ga kaže ura. Seveda morajo uro pridno zalivati, da cvetlice ne usahnejo, poganja pa jo majhen elektromotor. Ura stoji v mestnem parku.

Žrtve znanosti

Znanstveniki, zlasti zdravniki, ki proučujejo razne hude in nalezljive bolezni, pogostoma izpostavljajo nevarnosti svoje življenje. Sicer vsako novo zdravilo prej preizkusijo na sebi. Znano je, da je izumitelj cepiva proti otroški paralizi dr. Salk cepil najprej svoje otroke, še nedolgo tega je neki milanski zdravnik skoraj izgubil življenje, ko je preizkušal svoje novo zdravilo, zdaj pa spet poročajo o podobnem primeru z Japonske, kjer je po hudih mukah izdihnil dr. Jasuo Ogasavara, ki je na sebi preizkušal novo sredstvo proti zastrupitvi s penicilinom.

Sodobna reaktivna letala porabijo ogromno goriva zlasti pri vzletu; kar občutno zmanjšuje njihov akcijski radij. Zaradi tega Američani poskušajo, da bi jih oskrbovali kar v zraku. Zgradili so ogromno letalo — cisterno, ki nosi v svojih rezervoarjih gorivo za osem manjših letal, da lahko vsak čas med poletom obnovijo svojo zalogo. Na ta način se akcijski radij poveča več kot za dvakrat, ker zraven hranijo precej pogonskega goriva, ki bi ga letala sicer porabila pri spuščanju in ponovnem vzletanju z letališča.

To čudno vozilo si je omislil Joe Kramer iz New Mexika. Avtomobilček, ki ga lahko spravi pod posteljo, ima motor 2,5 KS in doseže hitrost do 60 kilometrov na uro. Kakor vidite, voznja sicer ni posebno udobna, zato pa ima vozilo druge dobre lastnosti: majhni stroški za vzdrževanje in majhna poraba goriva. Kljub temu pa bo slejkoprej ostalo le prometna zanimivost.

ERNEST HEMINGWAY:

Slovo od orožja

POSLOVENIL RADO BORDON

»Kaj je?«
»Možakar na nosilnici nad mano krvavi.«
»Kmalu bomo na vrhu. Sam ne morem sneti nosilnice.«
Pognal je vozilo. Možakar je krvavel dalje. V temi nisem mogel razločiti, s katerega dela platna nad mano curlja kri. Poskušal sem se premakniti, da ne bi kapljalo name. Če je kanilo name, sem začutil pod srajco toplo in lepljivo. Mrzilo me je in noga me je tako bolela, da sem se kar zvijal. Čez nekaj časa je curek z zgornje nosilnice ponchal, potem pa je spet začelo kapljati; slišal in čutil sem, kako se platno nad mano premika, kakor da se možakar na nosilnici poskuša udobneje zlekniti.
»Kako je z njim?« je vnovič vprašal Anglež. »Vsak hip bomo na cilju.«
»Mislim, da je mrtev,« sem rekel.
Kaplje so padale zelo počasi, kakor padajo z ledene sveče, ko vzide sonce. V avtomobilu je bilo ponoči hladno, kajti cesta se je vzpenjala. Na zbirni postaji na vrhu so potegnili nosilnico ven, porinili noter drugo in odpeljali smo se dalje.

V oddelku poljske bolnišnice so mi povedali, da me bo prišel popoldne nekdo obiskat. Bil je topel dan in soba je

bila polna muh. Bolničar je zrezal kos papirja na trakove, jih privezal na palčico in napravil pahljačo za odganjanje muh. Opazoval sem jih, kako so se selile na strop. Ko je nehmal mahati in je zaspal, so se muhe spet spustile, jaz pa sem pihal, da bi jih odgnal, naposled pa sem si zakril obraz z rokami in prav tako zaspal.

Bilo je zelo vroče, in ko sem se prebudil, so me noge srbele. Zbudil sem bolničarja in namočil mi je obvezo z mineralno vodo. Postelja je zategadelj postala vlažna in mrzla. Tisti, ki smo bili zbujeni, smo se pogovarjali z enega konca oddelka na drugega. Popoldan je bil čisto miren.

Zjutraj so k vsaki postelji po vrsti prišli trije bolničarji in zdravnik, nas potegnili s postelji in odnesli v sobo za previjanje, da so, medtem ko so nas prevezovali, lahko pospravili postelje. Pot v sobo za previjanje ni bila prijetna in šele pozneje sem zvedel, da je mogoče posteljo pospraviti, tudi če bolnik leži v njej. Moj bolničar je končal z močenjem z vodo in ležišče je bilo hladno in prijetno; pravkar sem mu pravil, kje naj ne popraska po podplatih, ker me je srbelo, ko je eden izmed zdravnikov pripeljal Rinaldija.

Vstopil je z naglico, se sklonil nad posteljo in me poljubil. Opazil sem, da nosi rokavice.

»Kako je kaj s tabo, fantek? Kako se počutiš? Prinesel sem ti tole. —« Bila je steklenica konjaka. Bolničar je prinesel stolicu in Rinaldi se je usedel. »In dobre novice. Odlikovali te bodo. Radi bi ti dali srebrno medaljo, toda morda boš dobil samo bronasto.«

»Zakaj pa?«
»Ker si težko ranjen. Če lahko dokažeš, da si storil junaško dejanje, pravijo, lahko dobiš srebrno. Če ne bo pač samo bronasta. Povej mi natanko, kako je bilo. Si storil kaj junaškega?«

»Nisem,« sem odvrnil. »Zletel sem v zrak, ko smo jedli sir.«

»Nikar se ne šali! Gotovo si storil nekaj junaškega, bodisi prej ali pozneje. Poskušaj se spomniti!«

»Nič takega nisem storil.«

»Si koga nosil na ramenih? Gordini pravi, da si nosil na plečih več ljudi, toda zdravniški major na prvem previjališču trdi, da je to nemogoče. Ta bi moral podpisati predlog za odlikovanje.«

»Nikogar nisem nosil, Nisem se mogel niti premakniti.«

»Nič zato,« je rekel Rinaldi.

Snel si je rokavice.

»Mislim, da ti bomo lahko preskrbeli srebrno. Mar nisi odklonil zdravniško pomoč v korist drugih?«

»Ne prav hudó odločno.«

»Prava reč! Poglej, kako si ranjen. Poglej, kako si se junaško vedel, ko si vselej zahteval, da bi bil v prvi liniji. Razen tega je operacija bila uspešna.«

»Ali se jim je posrečilo priti čez reko?«

»Popolnoma. Zajeli smo skoraj tisoč sovražnikovih vojakov. To lahko bereš v poročilu. Ga nisi videl?«

»Ne.«

»Prinesel ti ga bom. Bil je prav lep coup de main.«

»Kako pa kaj sicer?«

»Odlično. Vsi so počutimo odlično. Vsi so ponosni nate. Povej mi čisto natanko, kako je bilo. Prepričan sem, da boš dobil srebrno. No, pripoveduj mi! Povej mi vse!« Za hip je prenehal in se zamislil. »Morda boš dobil tudi angleško medaljo. Bil je navzoč tudi neki Anglež. Poiskal ga bom, da vidim, če te lahko priporoči. Lahko bi nekaj storil. Te zelo boli? Napravi nekaj požirkov! Bolničar, prinesi odčepnik! Ej, moral bi bil videti, kaj sem jaz storil, ko sem si dal odstraniti tri metre črev. In počutim se bolje kot kdaj koli. To bi bilo nekaj za The Lancet.« Prevedel mi boš, jaz pa pošlem v The Lancet. Vsak dan se bolje počutim. Ubogi, dragi fantek, kako je kaj s tabo? Kje je ta prekleti odpiralec? Tako si pogumen in miren, da kar pozabim, da trpiš.« Tlesnil je z rokavicami po robu postelje.

»Tu je odčepnik, signor tenente,« je rekel bolničar.